

ELIBERAREA CĂINELUI COEXISTENȚĂ ȘI REZISTENȚĂ

Schimb de idei
antispeciiste
între LLC și Aron Nor

„Cel mai bun prieten” al Omului nu este un câine, un animal cu dorințe și interese proprii, ci un personaj fantastic: o entitate care de bunăvoie, prin loialitatea sa nemărginită, se sacrifică pentru „stăpânul” său uman. Ascultarea, colaborarea și devotamentul sunt romantizate într-o poveste în care „menirea” câinelui este aceea de a-și abandona propria identitate și a se lăsa călăuzit de Om.

Aron Nor

Mergem umăr la umăr pe acest drum al apropierii solidare de câini, cât mai departe de logicile umaniste care trasează granițe, produc marginalitate, și impun pedepse, acolo unde percepem comunul, inspirația, complicitatea și uniunea singulară, originală, diversă.

ILC

ILC și Aron Nor

Coordonare de Davide Majocchi și Maria Martelli

Eliberarea câinelui, coexistență și rezistență

- schimb de idei antispeciiste între ILC și Aron Nor -

Traducere din italiană de Maria Martelli

Hunedoara, 2023

Eliberarea câinelui, coexistență și rezistență.

Iulie, 2023.

Text scris de: **ILC** și **Aron Nor**

O colaborare între: **Riot Dog**, **Lunacore** și **gând vagabond...**

Coordonare de **Davide Majocchi** și **Maria Martelli**

Traducere din italiană de **Maria Martelli**

Copertă și ilustrații de **Mina Mimosa**

Tehnoredactare de **Aron Nor**

ISBN 978-973-0-38538-0 (ediția online, PDF)

ISBN 978-973-0-38539-7 (ediția tipărită)

Distribuită în format digital pe:

Pagini Libere

pagini-libere.ro

gând vagabond...

gandvagabond.ro

În colaborare cu:

Cuprins

Mică prefață	<u>1</u>
Adăposturile de câini	<u>3</u>
Critici și viziuni antispeciiste și anticarcerale	
Perspective locale și internaționale	<u>25</u>
România, un caz aparte?	
Adopțiile internaționale	<u>41</u>
Între ajutor binevenit și relații coloniale	
Idei de încheiere	<u>53</u>
Imaginarii ale rezistenței și conviețuirii	
Bibliografie	<u>57</u>
Biografii	<u>59</u>
Pentru explorări ulterioare	<u>63</u>

Mică prefață

Cum vorbim despre animalele non-umane în apropierea cărora trăim, dintr-un punct de vedere antispeciist? Mai exact, cum vorbim despre acel așa-zis „cel mai bun prieten” al omului cu care am coevoluat și cu care avem o lungă istorie de conviețuire și supraviețuire, dominație și tovărășie?

Trecând prin trei teme principale și abordând multe alte subiecte adiacente, textul acesta este o incursiune în gândirea și practica unor viziuni eliberatorii în relațiile cu câinii. Acest schimb de idei reflectă asupra adaposturilor de câini și adopțiilor internaționale, ridicând diferite întrebări legate de necesitatea acestora și explorând mai multe perspective, locale și internaționale. Discuția face referire atât la situația Italiei, cât și a României - luând în considerare în ce măsură cea din urmă este un caz special. În concomitență, textul explorează diferite posibilități de rezistență împotriva proiectului umanist, moduri de a ne alia cu câinii vagabonzi și imaginarii de coexistență multispecii.

Dialogul acesta este o invitație, o deschidere spre diverse întrebări care abordează justetea relațiilor noastre interspecii, spre propuneri mai curajoase pentru spații comune în afara ordinii umaniste și capitaliste, spre a fi împreună-cu-celălalt, alături de câini, și a învăța, înțelege, simți, de lângă ei, alte moduri de a fi.

Această interacțiune a pornit de la invitația lui Davide Majocchi, unul dintre organizatorii „Întâlnirii pentru Eliberarea Căinilor” (ILC) din Italia, și a fost adresată lui Aron Nor, cercetător independent și regizor antispeciist din România. Împreună am convenit asupra dialogului în scris (pe care Maria Martelli s-a oferit cu drag să-l faciliteze) onorând astfel nevoile neurodivergente ale lui Aron, realizând totodată că această alegere deschide căi înspre publicarea conversației și răspândirea ei în multiple contexte, atât în Italia, cât și în România. Discuția s-a desfășurat de-a lungul lunii mai, adunând întrebări, idei și răspunsuri din partea lui Aron și a grupului care semnează aici sub acronimul ILC. Îi mulțumim tare mult Minei Mimosa pentru ilustrația de pe copertă.

mai 2023

ILC:

Vom porni prin a plasa acest schimb de reflexii într-o perspectivă a „eliberării câinilor”, o alegere politică clară care constituie în sine o nou-tate. Grupurile care se ocupă de câini sunt, de fapt, fie interesate să exercite un control asupra lor prin intermediul tehnicilor de selecție genetică și comportamentală, fie se opun practicilor tipice de instrumentalizare și profit prin punerea în valoare a unor idei și acțiuni protecționiste.

Adăposturile de câini **Critici și viziuni antispeciiste și anticarcerale**

ILC:

Dincolo de diferențele substanțiale care trebuie înregistrate între conduitele celor mai diverse persoane „iubitoare” de câini, există o evidență istorică care unește - cel puțin în Occident - convingerea generalizată a unei necesități inevitabile, atât pentru oameni, cât și pentru câini: o nevoie covârșitoare de a avea un adăpost de câini, din punct de vedere teritorial. Prin adăposturi, înțelegem locul unde sunt concentrați câinii „fără stăpân”, conform diferitelor metode de gestionare. Ar fi enorm de nedrept să punem pe picior de egalitate adăposturile unele cu altele, fără a face distincțiile corespunzătoare, deoarece există ecarisaje, unde câinii sunt adunați în masă, cu scopul de a urmări interese economice și de putere, și

adăposturi care lucrează cu abnegație și curaj pentru a acționa ca un refugiu „sigur” pentru acei câini care suferă efectele teribile ale războiului asupra animalelor non-umane.

Cu toate acestea, dacă adoptăm o perspectivă anticarcerală și antispeciistă, nu putem să nu observăm că, pentru câinii capturați și deținuți, reclusiunea este o sentință constantă, în ciuda diferențelor deloc neglijabile. Un țarc este un țarc! Exploatatorii de câini și apărătorii lor formează o alianță paradoxală din momentul în care neagă revendicările de libertate venite din partea comunităților de câini vagabonzi.

Odată deportați în adăposturi, câinii sunt supuși unei limitări drastice a principalei lor caracteristici existențiale: aceea de a fi interpreți și agenți extraordinari ai socialității. Animalele care se recunosc în grup nu ar renunța niciodată la legăturile comunitare, dimensiunea individuală a câinilor țese relații de colaborare solidară în cadrul haitei pentru a-și procura hrana, a-și apăra teritoriul și a genera urmași. De asemenea, ar fi un grav act de discriminare să neglijăm aspectele afective, care sunt exaltate pentru a realiza coexistența și a rezista forțelor perturbatoare.

Recent, au apărut critici la adresa „soluției” adăposturilor pentru câini, după treizeci de ani de aplicare a unei legi privind câinii vagabonzi care nu a redus numărul de câini „adăpostiți în cuști”: poziții radicale care trebuie împărtășite cu energie și complicitate și care ating miezul problemei sociale om/câine. Suntem convinși că, așa cum închisoarea creează închisoare, cuștile creează cuști. Pe de altă parte, acest lucru este demonstrat de faptul că indivizii care aparțin celor mai oprimate categorii sunt cei care alcătuiesc majoritatea covârșitoare a populației încarcerate. Confruntarea, invizibilă, este întotdeauna aceeași: oameni bogați cu câini de o valoare mai mare datorită rasei lor versus săraci mețiși nenorociți; cei aliniați, utili sistemului productiv capitalist versus cei neadaptați, refractari la ordinea dominantă. Un conflict de clasă agravat

de ideologia speciistă.

Cu toate acestea, susținem că, deși suntem de acord între noi că este oportun să gândim și să acționăm politic în scopul transformării, nu trebuie să încetăm să luptăm și în interiorul adăposturilor, alături de câinii care sunt închiși acolo. Instituțiile responsabile delegă deseori și de bunăvoie gestionarea adăposturilor pentru câinii unor voluntari, ceea ce duce la posibilitatea de a elibera câinii din închisoare și de a nu-i lăsa înăuntru, dincolo de a-i salva. Pentru că, într-adevăr, adăpostul pentru câini este o închisoare, dar poate fi și o oportunitate de îngrijire și revitalizare individuală și socială. Munca teritorială poate face o mare diferență dacă se desfășoară în antagonism, atât în ceea ce privește deținuții eliberați, cât și în ceea ce privește contracultura răspândită.

Ce părere ai Aron, în lumina experiențelor și convingerilor tale, despre perspectiva de a putea lupta împotriva instituției totale a adăpostului de câini, acționând „împotriva adăpostului” din interiorul acestuia? Nu este vorba, și aici, de a aduna intențiile născute și dezbătute pe hârtia principiilor etice, pentru a le dezvolta acolo unde trupurile sunt violente și mințile afectate? Ne place să credem că antispecismul revoluționar este autor a unor politici ale „aproprierii”.

Aron:

Într-adevăr, diferențele substanțiale între adăposturi nu pot fi negate fără a minimiza și trata cu superficialitate intențiile opuse din spate și munca voluntară, dificilă emoțional și fizic, din interiorul acestora. Condițiile dintre adăposturile de „reciclare” și cele de refugiu sunt și ele diferite, și nu putem răstălmăci ce se întâmplă înăuntru când există divergențe evidente. E cât se poate de clar că unele acționează ca spațiu

de debarasare a câinilor nedoriți de oameni, în timp ce altele încearcă să adăpostească provizoriu acești câini (poate chiar să creeze un sanctuar, în unele cazuri) acționând împotriva violenței și indiferenței. În România, am putea spune așadar că avem cel puțin două tipologii de adăposturi. Cu toate că sunt de acord că acțiunile antispeciiste (atât ca gândire și practică) trebuie dezvoltate în proximitate cu alte animale, apropierea nu e mereu posibilă (sau ideală) în cazul diferitor specii sau a anumitor animale. A schimba mecanismele Adăpostului antropocentric dintr-o instituție de gestionare a câinilor în altceva, din interiorul acestuia, este dificil și contestabil din mai multe puncte de vedere, chiar dacă cred că trebuie încercat acest demers. Sigur, nu înseamnă că schimbarea se poate produce numai din exterior sau că este imposibil de schimbat din interior (în orice măsură) modul în care puterea operează și felul în care relaționăm cu câinii. Nu. Ce vreau să spun este că e nevoie să aliniem mai multe direcții pentru a avea un context și o cultură eliberatoare mai-mult-decât-umană. Aș vrea să ating câteva lucruri de care m-am lovit treptat în cercetarea mea, lucruri cu care poate că sunteți deja familiarizați, dar pe care cred totuși că trebuie să le adresăm dacă vrem să acționăm „împotriva adăpostului” din interiorul acestuia.

În primul rând, cred că trebuie să reflectăm asupra faptului că deși voluntariatul, în adăposturile publice, ar putea îndrepta atenția înspre diferite probleme din aceste spații aducând, în multe cazuri, un beneficiu direct diferiților câini închiși, acesta poate totodată inhiba mobilizarea, împiedicând schimbările mai radicale.¹ Contextul social în care voluntariatul are loc poate împiedica voluntarii să se vadă ca activiști care sunt în conflict cu instituția adăpostului pentru a o schimba.

Un alt lucru ce trebuie luat serios în considerare este că, din punct

---

1 Guenther, „How volunteerism inhibits mobilization”.

de vedere istoric, intențiile bune din interiorul adăpostului nu s-au aliniat tocmai intereselor canine. Adăpostul ca instituție de gestionare a câinilor „fără valoare” și „problematici”, cu alte cuvinte, nedoriți de oameni, are o istorie paradoxală, chiar și în cele mai bune cazuri. Dorința de a minimiza suferința câinilor și aceea de a-i înlătura de pe străzi s-au încrucișat dând naștere uciderii „umane”, lucru care a legitimizat exterminarea nesfârșită a câinilor vagabonzi.² Considerată a fi „lipsită de suferință”, necesară și progresistă, uciderea „umană” a reușit să coaguleze două tabere opuse, punând bazele unui sistem de ucidere în masă mult mai eficient și acceptat, atingând cu totul alte proporții. Îngrijirea și uciderea câinilor au existat așadar în strânsă legătură. Acest lucru nu ar trebui să ne uimească deoarece controlul uman implică menținerea unor relații de putere convenabile oamenilor și are atât o latură protecționistă, afectivă, cât și una posesivă, antropocentrică și chiar egocentrică, creând punți ce ajung să se auto-justifice, chiar dacă pleacă de la principii diferite. Mila, grija, afectivitatea, dominația și autoritatea se întâlnesc sub forma unor *biopolitici antropocentrice* ce dictează viețile altor animale.

Să luam cazul Societății Americane pentru Prevenirea Cruzimii față de Animale (ASPCA), care la scurt timp după ce își asumă responsabilitatea gestionării câinilor vagabonzi în New York, apoi Brooklyn, ucide, în mai puțin de 15 ani (1894-908), 1.515.513 de animale mici (numărul include câini și pisici) în camere de gazare.³ Un alt exemplu, tocmai din „Marea Britanie iubitoare de animale”, este faimosul adăpost „Casa Temporară pentru Câini Pierduți și Înfometăți” din Londra, fondat încă din 1860, care funcționează și în prezent sub numele simplu de Battersea. Pe parcursul unui singur an (din 1895-96) sunt exterminați 206.000 de câini în acest

---

2 Pearson, *Dogopolis*.

3 Pearson, 107.

adăpost bine-cunoscut ca Home (sau Casa Câinilor), ce se înfățișa ca o instituție profund umană și compătimitoare.⁴ Evidențiază bine istoricul Philip Howell spunând că acest prim kill-shelter din lume nu a fost atât de mult „un azil, cât un mausoleu”.⁵ Până și adăposturile no-kill din Regatul Unit ajung să „eutanasieze” câinii care nu pot fi dați spre adopție.⁶ Acestea nu sunt ecarisaje, ci adăposturi menite să acționeze în interesele câinilor închiși forțat, refugii, spații de protecție – se presupune. Deci, nu vorbim nici de ecarisaje, nici de acele adăposturi private – uneori în condiții mai rele ca cele publice – cunoscute în România, care strâng bani să „curețe” străzile de câinii, lăsându-i apoi să sufere de răni deschise și chiar să moară de frig și foame, înghețând peste noapte.⁷ Ca urmare, cred că trebuie să revenim constant asupra faptului că Adăpostul a fost creat în primul și-n primul rând pentru a gestiona populațiile de câini în conformitate cu standardele și idealurile unei societăți moderne, iar aici sunt de acord cu cex de la Troglodita Tribe.⁸ În consecință, nu doar indiferența și lipsa intervenției ne poate face complice, ci și participarea în anumite instituții.

Nu pot să nu mă întreb dacă nu este cumva posibil ca unele intenții bune să spele, în cele din urmă, imaginea Adăpostului de câini și a scopului pe care-l servește în societate, justificând puterea, autoritatea și controlul uman ca un gest binevoitor? Istoric vorbind, nu este exclus. Adăpostul poate să fie și este adesea un spațiu al contradicțiilor. Iar multe contradicții încă se regăsesc în prezent pentru că trăim într-o societate

---

4 Pearson, 101.

5 Howell, *At Home and Astray*, 100.

6 Srinivasan, „The biopolitics of animal being”, 10.

7 Karamaniola, *Bucharest Barks*, 177-178.

8 Troglodita Tribe, *CHIUDIAMO I CANILI!*, 52.

antroparhală.⁹ Spre exemplu multe adăposturi de câini, influențate chiar de drepturile animalelor și care acționează din grijă, mențin adesea o poziție duplicitară. Câinii sunt „salvați” (și aici putem vorbi, de altfel, de o dimensiune problematică a *salvatorului alb*), închiși într-un spațiu mic, sinistru pentru câini, ce poate ușor deveni un loc izolat pe o perioadă lungă de timp, unde la urma urmei sunt hrăniți cu corpurile altor animale, invizibilizate în sistemul capitalist, a căror individualități rareori ajung în ochii publici. De fapt, mai multe adăposturi protecționiste de câini, rearticulează în diferite circumstanțe practicile și ideile autoritare, speciiste și eugeniste din societate (uneori chiar și pe cele clasiste și rasiste) care nu ajung să fie adresate fie pentru a nu supăra donatorii, fie pentru că se văd ca spații apolitice și nu au pe agendă o viziune mai largă, fie efectiv pentru că toată energia și efortul este unidirecțional și nu mai e loc de o reexaminare critică a ceea ce se susține și se întâmplă. Chiar și depolitizarea sterilizării (și a medicinei veterinare), o practică ce intervine asupra autonomiei corporale adesea universalizată (deși există diferite metode contraceptive, unele mai puțin invazive și cu riscuri mai mici, cum este vasectomia în schimbul castrării clasice de exemplu) practică nu doar ca formă de control al populației, ci și ca o formă de control comportamental (prin îndepărtarea gonadelor), este o altă chestiune ce trebuie adresată și luată în considerare dintr-o perspectivă antispeciistă.

Acest lucru ne împinge la următoarea problematică și anume că, o schimbare a modului în care câinii sunt gestionati în unele adăposturi-refugiu, e puțin probabil să ducă automat la abolirea Adăpostului ca instituție umanistă de gestionare a câinilor și la o reconfigurare a spațiului public și a relațiilor dintre oameni și alte animale în

---

9 Cudworth, *Developing Ecofeminist Theory*.

cadrul acestuia - ansambluri ce dau naștere „necesității” Adăpostului. Ca alte instituții, Adăpostul de câini transformă adesea Animalul într-un grup omogen, distinct Omului, ce trebuie să se muleze intereselor umane pentru a se integra în societate. Astfel, proiectul civilizator rămâne intact, dându-i câinelui misiune sa: cea al companionului perfect, dacă e să părăsească vreodată adăpostul. Fetișizând adesea casa umană și spațiul privat ca un loc ideal lipsit de probleme, multe adăposturi-refugiu funcționează ca spații de tranziție ce transformă câinii care trăiesc în libertate în proprietatea Omului. Dându-le noul lor rol de animale „de companie” (în cazurile reușite în care nu rămân blocați într-un țarc mic) adăposturile se mulează unor traiectorii economice și politice mai largi modificând o relație de coexistență, comensală sau chiar mutualistă, într-una intimă (o apropiere adesea non-consensuală) care presupune ascultare și disponibilitate din partea câinilor față de noii lor posesori umani ce primesc control deplin. Pe scurt, instrumentalizarea câinelui în diferite scopuri rămâne la bază pentru ca acesta să poată părăsi adăpostul. Deci, pentru a schimba logica adăpostului din interior, ar trebui ca energiile depuse să aibă un efect asupra acestei relații instrumentale și să lărgească agentivitățile câinilor în loc să-i transforme în subiecți docili „în căutarea unui stăpân”. Acest lucru este însă dificil din cauza resurselor limitate, a numărului mare de câini din anumite adăposturi, a politicilor interne sau a celor externe, structurale.

Nu în ultimul rând, câinii nu-și părăsesc teritoriul în care trăiesc de bună voie pentru a se încuia într-un țarc în care să stea izolați departe de tot ceea ce cunosc, ci sunt luați forțat sau păcăliți cu mâncare de oameni. Astfel, trebuie să ne amintim să revenim asupra unei problematici esențiale: este paternalismul justificat sau vorbim doar de instrumentalitate mereu, și dacă este, când este acesta justificat? Într-un moment de criză, de exemplu, paternalismul ar putea fi mai justificabil atunci când ar avea

ca scop redarea autonomiei câinilor loviți, accidentați sau neglijați, desfășurându-se astfel pe o perioadă scurtă, într-un context în care aceștia nu-și pot da mereu consimțământul. Dar, acest lucru nu se aplică pentru o serie de alte decizi, pe o durată mai lungă de timp, ce eșuează în a respecta agentivitatea și autodeterminarea animalelor în cauză.¹⁰ Multe adăposturi pretind că știu din start, tot timpul, ce este mai bine pentru câini, luând o serie de decizii esențiale în numele acestora care ajung să le schimbe viața radical. Pentru a avea relații juste nu putem pretinde însă că știm din start ce e mai bine pentru alte animale, ci trebuie să ne întrebăm constant: ce relații vor câinii să aibă cu oamenii și teritoriul în care trăiesc? Cu alte cuvinte, focusul trebuie să fie mai mult în a schimba condițiile sociale și materiale astfel încât câinii (sau alte animale) să poată alege ce e mai bine pentru ei și ce fel de vieți vor să trăiască. Câinii sunt actori sociali și politici a căror alegeri și rezistență ar trebui să ne dea cel puțin de gândit, înainte de a lua orice decizie ce le poate afecta viața și felul în care trăiesc. Un refugiu protecționist, nu adăpostul ca spațiu de debarasare a câinilor, poate desigur să deschidă multe oportunități în cazurile în care viața câinilor ar fi fost pusă pe deplin în pericol, însă, chiar și acesta poate să fie o închisoare, pe termen lung, care să restricționeze drastic mobilitatea și viața socială a câinilor cu cât ne gândim mai mult la acei câini luați și închiși departe de familiile și teritoriile lor unde întreținut relații conspecifice și heterospecifice relativ în siguranță.

Sunt multe chestiuni de luat în considerare, însă aș vrea să adaug pe final un lucru important pentru a nu fi înțeles greșit: e clar că refugiile care sfiideză statu-quo-ul sunt esențiale și joacă un rol central în a ne imagina alte relații mai bune în contextul politic actual. Felul în care arată aceste spații însă, scopul final pe care-l servesc, valorile împărtășite sau

---

10 Donaldson și Kymlicka, „Transformative Animal Protection”, 290-291.

chiar felul în care ajung să se numească (adăposturi provizorii, refugii, sanctuare, comunități interspecii, șamd) nu sunt acțiuni apolitice și trebuie explorate, redefinite și reconfigurate permanent, alături de membri non-umani din interiorul acestora, pentru a găsi cele mai promițătoare forme care să adreseze și să schimbe relațiile pe care le avem cu câinii și alte animale în mod substanțial fără a reproduce relațiile de putere existente.

Eu m-am focusat poate un pic prea mult pe diferite chestiuni de luat în considerare, și nu atât de mult pe schimbări transformativă din interior. Însă, se poate vorbi și de *politici prefigurative* ce au ca scop explorarea, la un nivel micro, a unor relații de participare (cum ar exista într-o societate mai justă), prin care câinii devin mai mult decât victime care trebuie protejate fiind recunoscuți în schimb ca membri activi care pot schimba organizarea și regulile interacțiunilor în cadrul (refugiului, casei, sanctuarului) în care se află.¹¹ De aceea, mi-ar plăcea să aud mai multe de la voi, din experiențele voastre: cum vedeți voi aceste colective-refugiu și cum vă raportați la ele? Care credeți că ar trebui să fie scopul unui refugiu de câini antispeciist, eliberator, și cum arată rezistența prin ochii voștri? Ce putem spera de la un refugiu, demn de acest nume, într-o lume tot mai antropizată și autoritară care ignoră nevoile, dorințele și planurile altor animale cu care împărtășim spații comune?

ILC:

Am dori să subliniem că ne liniștește cadrul în care ne desfășurăm discuțiile. De fapt, este dificil să abordăm multe dintre problemele

---

¹¹ Donaldson și Kymlicka, 286.

care apar dacă rămânem la un cadru pur protecționist sau dacă gândim în termeni de abordări behavioriste. Credem că antispeciismul antiautoritar constituie o tensiune care nu poate fi rezumată în poziții preambalate, astfel încât a dialoga în jurul unor subiecte precum „adăpostul între dimensiunea sa carcerală și funcția sa de găzduire”, știind în același timp cum să pășim de-a lungul brazdei alunecoase a contradicției, în opinia noastră, corespunde unei încercări nobile de a face o politică a transformării.

Eliberarea animalelor, la fel ca anarhismul la care ne referim, ca cercetări care folosesc dimensiunea ideală pentru a provoca rupturi în schemele conceptuale dominante, riscă întotdeauna să se detașeze de realitate și să facă aluzii romantice la schimbare și rezistență. Un prieten anarhist a spus la o întâlnire de acum câteva zile: „Ar trebui să încetăm să mai strigăm «ARDEȚI ÎNCHISORILE»”, fie și numai pentru că acestea sunt grămezi de beton, iar betonul, din păcate, nu arde”. Revenind la adăposturi, după cum am spus, nu există nicio îndoială că acestea sunt închisori pentru câini și nu există nicio îndoială că sunt ireformabile. Ele trebuie desființate! Dar cum să ajungem acolo? Este o altă chestiune să nu frecventăm și să nu-i sprijinim pe cei din interior care opun rezistență alături de câini.

Putem lărgi gama de adăposturi rezumându-le pe tipuri: adăposturile ca ecarisaje și adăposturile protecționiste sunt cele două modalități care se află la poli opuși în panorama actuală; în ultimii ani au apărut și așa-numitele adăposturi zoo-antropologice, locuri care urmăresc atât schimbări structurale, cât și relaționale. Multe dintre noi și-au exprimat critici puternice și față de această modalitate de a concepe un adăpost, deoarece, în experiența noastră din interiorul lor, ni s-a părut, încă o dată, mai mult o implementare complicată a unei idei intelectuale decât un experiment capabil să perturbe. Nu intenționăm să ne oprim în detaliu

asupra acestei opțiuni recente de adăpost și ne mulțumim cu a spune că, deseori, un astfel de proiect cade în cel puțin două derapaje negative: patologizarea câinilor trecută drept relații de regenerare și specializarea relațiilor dintre oameni care, prin edificarea figurii dresorului de câini/psihiatru, produce o distanță suplimentară între oamenii „fără pregătire” (care devin voluntari, utilizatori și, deopotrivă, clienți) și câini (dornici de viață și nu de gestionare, care sunt lucruri foarte diferite în sine).

Ar fi mai corect să susținem că în Italia cele trei macrotipuri de adăposturi pe care le-am menționat sunt hibridizate: unele privilegiază profitul, altele salvarea, judecarea celorlalți și un anumit victimism, altele erudiția profesională și autoreferențialitatea pedagogică. În orice caz, asistăm la ceea ce am putea numi o rigidizare empatică și cognitivă care corespunde percepției degradante pe care o avem, în general, despre câini. Unii dintre noi încearcă să imagineze și să pună în aplicare diferite forme de adăpost (atât în sfera privată, cât și în cea publică), pe care le-am putea numi „referințe/centre sociale”. În adăposturi, se poate desfășura un activism eliberator, suntem convinși. Mai ales în zonele în care câinii vagabonzi încă ocupă spațiul în mod autonom.

Logica este simplă: dacă adăpostul canin se ocupă de captura-re și îngrijirea câinilor (sarcinile de capturare și de deținere sunt adesea asociate), el poate decide să nu captureze, să captureze și să pună la loc în teritoriu, să captureze și să mute, să captureze și să dea în adopție - după caz -, întotdeauna cu intenția precisă de a proteja, pe propria răspundere... dar nu numai, comunitățile canine din teritoriu. Această funcție „eliberatoare” a adăpostului de câini se extinde lent ca practică, dar are nevoie de intervenția unor lucrători și voluntari care să știe cum să mute pe străzi o misiune care, în schimb, releagă activitățile în cadrul unor structuri închise. Așadar, un adăpost posibil pentru noi este un adăpost care să perforeze pereții ce nu pot arde, pentru a lăsa câinii să iasă

și, mai ales, pentru a nu lăsa câinii să intre cu rezultatul (așa cum bine explici Aron) de a se îngădui adevărate condamnări realizate la nivel legislativ (L.281 din 1991). Totuși, chiar și acolo unde nu există vagabonzi liberi, se poate acționa „din adăpost contra adăpostului”, vizând în mod fundamental realizarea unor politici preventive împotriva abandonului și a așa-numitei „renunțări la proprietate” (oferind sfaturi utile familiilor aflate în dificultate) și întreținând o comunicare opusă cultural conceptului de animal de companie (*pet*), de exemplu.

Delegarea instituțională pentru gestionarea adăposturilor de câini oferă în prezent spații importante de muncă-contrară, articulată împotriva normelor antropocentrice. Neocuparea acestora (lăsând spațiu pentru obișnuința afaceriștii ai adăposturilor), din punctul nostru de vedere, presupune expunerea la o altă problemă majoră: antagonismul politic „redus”, după mobilizările înflăcărate post-Genova din anii 2000, a trebuit să țină cont de efectele represiunii dure care a fost exercitată împotriva grupurilor, protestatarilor și revoltelor individuale¹². Politicile de persecuție violentă a disidenței au dus la răspândirea unei anumite slăbiciuni și, în consecință, la un grad deloc neglijabil de dezintegrare internă. Ca să nu mai vorbim de dezinteresul larg răspândit față de chestiunile non-umane din aceste zone, dezinteres de care nu prea am reușit de-a lungul anilor să ne scuturăm. Suntem siguri că, pentru a închide adăposturile de câini, este indispensabilă reluarea conflictului și suntem la fel de convinși că chestiunea eliberării câinilor se întrepătrunde cu cea

---

12 Mobilizările de protest de la sfârșitul anilor 1990 și începutul anilor 2000 - Birmingham 1998, Seattle 1999, Praga 2000, Buenos Aires 2000, Genova 2001, Porto Alegre 2001, Davos 2000 și altele - care au făcut ca mișcările sociale să converge în demonstrațiile anti-G8 au constituit o confluență internațională majoră împotriva sistemului dominant conectat la interesele elitelor financiare și de afaceri globale.

a eliberării tuturor animalelor, inclusiv a animalului uman. Ceea ce nu suntem pregătiți să așteptăm este să se țină cont de câini, de alte animale și de oamenii care suferă după reluarea dorită a ostilităților.

Mulți dintre noi se ocupă de câini nu în sens de auto-limitare a luptelor, ci în încercarea de a construi o recuperare complexă și cuprinzătoare. Suntem pur și simplu interesați să urmărim o recompunere animală, pornind de la legătura dintre umanitate și animalitate, deoarece - din punct de vedere social - câinii ne sunt aproape de milenii și, prin urmare, nu este atât de ciudat că atrag atenția și stimulează pasiunea de a acționa decisiv, pornind de la „noi și ei”, spre o antropo-descentralizare! Considerăm că este în detrimentul câinilor, dacă nu cumva este a mia consecință a unui speciism alunecos, să credem că a acționa în adăposturi dăunează câinilor. Ce s-ar întâmpla dacă aceeași obiecție ar fi ridicată împotriva organizațiilor care salvează migranții care se înecă pe mare? Umanitatea considerată inferioară, așa cum se întâmplă și cu „canitatea”, este în derivă: nu este suficient să-i salvăm? Bineînțeles că nu este! Ceea ce este dublu dramatic, în constatarea amară a tot ceea ce ne înconjoară, este să credem că trebuie să separăm salvarea de protecție, comunicarea de eliberare, gândirea de acțiune. Mă refer la situația actuală în care diferiții actori din domeniu sunt divizați, în timp ce ar putea să se recunoască unii pe alții ca aliați: voluntarii din adăposturi nu identifică problema politică care determină suferința câinilor de care au grijă, iar activiștii politizați, la rândul lor, nu îi văd pe cei care au grijă de câinii din adăposturi ca pe niște posibili tovarăși în lupta împotriva exploatării animalelor. Fragmentarea gândirii și a acțiunii este adevăratul mare dușman al oricărei revoluții. Noi ne propunem să lucrăm pentru a reconfigura eliberarea revoluționară într-o direcție antispeciistă.

Aron:

Apreciez foarte mult perspectivele voastre critice asupra diferitelor tipologii de adăposturi și felul în care prioritizați munca activistă desfășurată în interior, ce poate avea un potențial eliberator. Sunt foarte multe dimensiuni de explorat și cred că ați evidențiat foarte bine că a nu acționa în cadrul adăpostului poate, în cele din urmă, să fie în detrimentul câinilor, trasând totodată cu mare atenție o zonă antagonistică capabilă să schimbe ordinea de zi cu zi a lucrurilor și însăși prioritățile adăpostului. Cu toate că vorbim de multe ori de contexte diferite, și urmează să atrag puțin atenția și asupra acestui lucru, discuțiile și pozițiile noastre se încrucișează, reinterpretându-se prin alte puncte de vedere și totodată sprijinindu-se.

Aș vrea acum să revin un pic asupra contextului din România deoarece circumstanțele neideale în care ne aflăm ne împing, cred eu, pe plan local, în niște abordări nu tocmai eliberatorii. De multe ori, munca de voluntariat, pe plan local, deși foarte importantă, se rezumă mult prea mult la a acționa asupra corpurilor și populațiilor de câini, astfel încât acestea să se muleze societății antropocentrice pentru a nu fi exterminate. Astfel, în timp ce ne gândim tacit că singurul lucru de făcut sunt sterilizările masive sau le găsim câinilor „fără casă” un loc „sigur” și să ne asigurăm că totul se desfășoară într-un regim cât mai puțin dureros, multe tactici rămân complet neexplorate în spațiul românesc. Și totuși, chiar dacă social și politic am recunoaște că aceste abordări nu sunt nici fără probleme și nici suficiente, practic e greu de acționat diferit, și uneori, având în vedere legislația ce permite capturarea și omorârea câinilor de pe străzi, poate prea optimist să spunem că acționând în afara unor cadre protecționiste ne-am putea alia mult mai bine intereselor canine. Contextul contează enorm, iar contradicțiile par să ne înconjoare, deci e

nevoie de timp, energie, deschidere, introspecție, pentru a le naviga cu grijă fără să blocăm diferite eforturi, abordări și observații sau să pierdem din vedere un proiect eliberator.

Reflectând asupra ideilor vitale pe care le-ați împărtășit, mă întreb în ce măsură se poate desfășura un astfel de activism eliberator de care ați vorbit în, sau prin, adăposturile publice din România. Una dintre probleme, de exemplu, este că nu știu în ce măsură, în ce localități, în ce fel de situații, se poate decide, din interiorul adăposturilor publice locale românești, să nu fie capturați câinii de pe străzi (în special atunci când există sesizări). Protejarea comunităților de câini în spațiul public nu este pe agenda acestor instituții. Chiar și în cele mai fericite cazuri în care conducerea adăpostului public este deschisă schimbării și înclină înspre sterilizare și adopții, în schimbul uciderii acestora, aceste adăposturi nu sunt în poziția să accepte comunitățile de câini din spațiul public, și neavând o punte de sprijin în această direcție (legislativă, comunitară, materială, șamd.), scopul lor principal se rezumă la capturarea câinilor vagabonzi (chiar dacă procedura ajunge să fie efectuată prin tehnici mai puțin violente uneori). Cu alte cuvinte, nu-mi dau seama cum putem răzbate în această instituție, împingând-o în a servi intereselor comunităților vagaboande prea curând, când obiectivul ei este să facă tot posibilul ca aceste comunități să nu existe, vizând în primul și-n primul rând interesele statului, a capitalului, a dezvoltării, șamd.

Pe de-o parte, nu putem nega că o mai bună gestionare este necesară, prin felul în care se intervine, sau că aceasta poate îmbunătăți condițiile de viață a câinilor capturați, abandonați, sau închiși. Pe cealaltă parte, tocmai pentru că vorbim de o versiune „mai blândă” a controlului, cum se întâmplă acum în cazul ASPA, ce leagă grija de dominație prin guvernarea lor, comparabilă biopolitic altor inițiative ce vizează bunăstarea animalelor neglijând cadrul instrumentalizării lor, aceste intervenții

pot avea și un efect nedorit: acela de a scuza și legitimizeza, în ochii publici, o instituție umanistă profund contrară unui proiect de eliberare.¹³ Consumul de carne, lapte și brânză, de exemplu, se justifică în prezent adesea tot mai mult prin mitul că animalele „de fermă” pot fi ucise, exploatate și instrumentalizate în scopuri umane într-un mod lipsit de suferință ce se presupune ca ia în considerare bunăstarea acestora. Cu alte cuvinte, stăpânirea și consumarea corpurilor lor, se poate desfășura, în acest sens, în continuare, deoarece felul în care animalele sunt gestionate este caracterizat ca fiind „uman”. Tot în aceeași ordine de idei, grădiniile zoologice se reconfigurează ca „spații de conservare a speciilor”, justificându-și astfel existența. În tot mai multe configurații, controlul uman poate ajunge să fie înălțat în numele vieții, al sănătății, bunăstării, biosecurității și protecției, dar dreptului omului de a governa și a decide soarta altor animale rămâne neclintit. Ca rezultat, cred eu, intențiile bune pot fi cooptate, din păcate, mulându-se diferitor proiecte umaniste cum ar fi legiferarea îndepărtării câinilor din teritoriu înspre „binele tuturor”. Dar, după cum bine ați spus, lipsa intervenției din interior, la rândul ei, poate totodată să fie în detrimentul câinilor. Deci, a lăsa aceste instituții înfiorătoare pe mâna altor actori complet indiferenți și intoleranți câinilor din spațiul public clar nu este o soluție.

Cum facem atunci în cazul acestor adăposturi publice ce sunt opusul refugiiilor antispeciiste antiautoritare pe care ni le dorim?

---

13 ASPA sau Autoritatea pentru Supravegherea și Protecția Animalelor este un serviciu public al Municipiului București responsabil pentru capturarea și gestionarea câinilor din spațiul public. Politicile instituției au fost schimbate sub noua conducere, concentrându-se pe campanii de sterilizări, programe educaționale și adopția câinilor din centre în schimbul omorării acestora după cele 14 zile. Instituția administrează în prezent trei centre: ASPA Pallady, ASPA Mihăilești și ASPA Bragadiru.

Nu credeți că munca activistă ar putea avea un impact mai profund, când vine vorba de aceste închisori de exterminare a câinilor din România, printr-o paletă mai largă de acțiuni directe, sabotând diferite politici și demersuri carcerale, în loc să depună o mare parte din energia disponibilă încercând să schimbe instituția din interior? Ce părere aveți, credeți că există și alte forme de a ne opune adăpostului public, poate în cazurile în care este mult prea greu de transformat din interior? Mi-ar plăcea să cred că intervențiile activiste ce merg înspre o descentralizare a falogocentrismului și o recuperare radicală a animalității, reconfigurând spațiile antropice și antropocentrice în zone deschise ale conviețuirii, au totodată potențialul de a străpunge și acel drept uman de a governa, biopolitic, asupra altor animale. Deci, luând în considerare faptul că eliberarea câinilor este strâns legată de eliberarea altor animale umane și non-umane, cât și de a opri roata capitalismului și anumite pretenții spre expansiune umană, nu corpurile și populațiile acestora, cred eu, trebuie modificate, ci relațiile economice, culturale, sociopolitice, pentru a permite alte ansambluri. Și totuși, învârtindu-ne în jurul întrebărilor: cum e posibil acest lucru în contextul neideal în care ne aflăm?

Nu cu mult timp în urmă, cetățenii ascundeau și protejau frecvent câinii de hingheri și autorități. Cum ar fi dacă am reanima, de exemplu, plecând de la această realitate comună, un spirit de insubordonare, împingându-l poate și mai departe atunci când restul variantelor nu duc în direcția eliberării? Nu ne-am putea oare alia mai bine intereselor canine în felul acesta? Până la urmă, gândirea pe care o antrenăm aici este ea însăși un mod de a acționa, cum și practicile din refugii, din adăposturi, și de pe stradă, sunt un mod de a concepe alte lumi posibile, ele nu pot fi separate - sunt întru totul de acord cu voi! De aceea, pentru a susține un proiect de eliberare, cred eu, trebuie să ne întrebăm constant: căror imbolduri le acordăm beneficiul îndoielii și cum facem să destabilizăm

mai bine configurațiile care păstrează relațiile de dominație umană? A cultiva relații care să perforeze pereții ce nu pot arde este o astfel de practică de care avem nevoie, precum și o abordare ce poate fi extinsă, explorată, și experimentată, în multe alte circumstanțe. La urma urmei, multe dimensiuni joacă un rol în transformarea câinilor din spațiul public în „infractori periculoși” sau „victime amărâte” de corectat și gestionat, de la adăposturile carcerale, la străzile, legile, instituțiile, ansamblurile și dezvoltările care-i conferă omului ceea ce Simon Springer numește antroprivilegiu¹⁴. Sunt multe planuri de chestionat, sfidat, și reconfigurat diferit, deci cred că spectrul și zonele de acțiune pot fi lărgite. Ce părere aveți, ce credeți că rămâne de făcut atunci când aceste instituții, ceucid și încarcerează câinii în masă, nu pot fi străpunse și transformate din interior?

ILC:

Aron, deschizi argumente care necesită, pentru a oferi un răspuns cuprinzător, investigații ample și multistratificate. Așa cum spui, simțim că fiecare deducție-contrară care răzbate în schimbul nostru sprijină reciproc dezvoltarea confruntării noastre și ne poate duce departe. Vom începe de data aceasta de la capăt pentru a răspunde cu sinceritate, nu atât pentru a fi concisi, cât pentru a fi clari. Dacă am crede că putem elibera câinii în număr mare (nu unul câte unul cu adopții, cu medieri care evită intrările în adăposturi sau cu „non-capturi”), nu am avea nicio îndoială asupra modului în care să procedăm. Așa cum s-a spus la deschiderea cuștilor

---

14 Springer, „Check Your Anthroprivilege!”.

de nurci „dacă nu acum, când?”¹⁵. Știam foarte bine că puține, dacă nu chiar niciuna, vor reintra în teritoriu, la fel cum știam că ecosistemul din jur va fi parțial bulversat și în detrimentul speciilor autohtone. Cu toate acestea, atrocitatea înmulțirii și uciderii lor a împins spiritele noastre înflăcărate dincolo de orice considerente de calcul. Singurul raționament rezonabil era să distrugem acele locuri de tortură în aer liber.

Dimensiunea enormă a dramei în care sunt cufundați câinii provine poate, trebuie să recunoaștem, tocmai din faptul că ne simțim atât de implicați în apropiere, încât devenim incapabili să ne detașăm suficient de mult pentru a-i elibera. În această dragoste cutremurătoare care ne leagă de câini se află o duplicitate a legăturii care este foarte greu de luat în considerare în mod adecvat. Susan McHugh vorbește de o dublă legătură: câinii sunt victime ale acesteia, pentru că și astăzi pericolul pentru câini în societate este foarte mare. Uciși cu milioanele ca pui

---

15 La începutul anilor 2000, în Italia, celulele informale ale Frontului pentru Eliberarea Animalelor au fost foarte active împotriva industriei blănurilor. Fermele de nurci au fost atacate în repetate rânduri, cu intenția declarată de a prăbuși sistemul de producție pe care acestea îl demarau prin transformarea animalelor în materie primă pentru îmbrăcăminte. În timp ce acest lucru se întâmpla prompt și fără probleme, activiștii protestau vehement în piețele orașelor din întreaga țară împotriva marilor lanțuri de magazine care, punând blănuri de nurcă și de alte animale în special pe gulerile jachetelor, relansau o piață în declin rapid pentru articole de îmbrăcăminte întregi. Pe lângă o anchetă tot mai amplă a poliției, stimulată și de asociația națională a blănarilor, unele asociații importante de protecție a animalelor au luat, de asemenea, poziție împotriva eliberărilor de nurci (care, ieșite din cuști și scăpând de șocurile electrice, se revărsau cu miile pe terenurile din jur), deoarece au fost considerate lipsite de etică în ceea ce privește omisiunea de a „pune în siguranță” animalele eliberate.

Un caz paradoxal, dar nu nou în Italia, deoarece în acea perioadă de amplă mobilizare eliberatoare, ENPA (Asociația Națională Pentru Protecția Animalelor), în urma eliberării a 100 de câini destinați vivisecției din crescătoria Morini, a instituit o recompensă de mii de euro pentru oricine ar fi putut oferi informații utile poliției pentru a recupera animalele cărora li se pierduse urma.

nedorii, vagabonzi sau cobai pentru experimente, destinați să împărtășească multe dintre bolile și beneficiile așa-numitei bunăstări, ei cedează, și într-o măsură pe care nici astăzi nu o putem cuantifica, aceluiași măcel în masă prin care trec oamenii mai săraci și majoritatea speciilor de animale. Există o natură contradictorie inerentă în coexistența complexă și milenară dintre oameni și câini. Ceea ce ne unește este real, de multe ori puternic motivat de partea umană, dar tocmai din cauza unei tendințe exagerate față de câini, există chiar consecințe mortale în detrimentul lor. Termenul științific pe care l-am atribuit acestei specii, *Canis familiaris*, dezvăluie deja la nivel semantic rădăcina unei probleme relaționale: cei pe care îi cunoaștem cel mai bine sunt cei pe care îi urăm cel mai mult și, de obicei, această apropiere/îndepărtare are loc în cadrul familiei.

Din nefericire pentru câini, această dublă legătură este trăită în mod ambivalent, la diferite niveluri și în atât de multe feluri încât ajunge să fie dificil de identificat. Începând din momentul nașterii lor: aproape toată lumea își dorește un cățeluș, pentru că sunt simpatici și drăgălași, dar apoi cresc și pot deveni foarte solicitanți, din motive pur de gestionare. Iată un prim exemplu care arată cum pot fi atât doriți, cât și nedoriți. Un alt motiv zadarnic este acela că sunt râvniți dacă sunt de rasă pură, nesterilizați și au acte, dar pot fi respinși dacă își pierd actele sau dacă din greșeală fac pui prin împerechere cu indivizi de altă rasă. Pe scurt, câinii sunt doriți pentru valoarea pe care o au pentru noi; dacă se comportă ca niște ființe vii, cu nevoile, ambițiile, asperitățile lor, devin incomozi și sunt ușor de respins.

Câinii, însă, nu sunt disprețuiți în sine, ci din cauza a ceea ce înseamnă pentru stăpânii lor, iar aceasta este dubla legătură: sunt doriți în anumite condiții și nu sunt doriți în altele. Cel mai probabil, această conectare/deconectare se întâmplă pentru că sunt specia animală cea mai familiară pentru oameni. Acolo unde spațiul și timpul de autonomie

pentru comunitățile canine a încetat să mai existe, câinii au devenit prada unei specii, a noastră, care este „stăpânul”. După ce au modificat sau chiar dispărut prerogativele de independență ale câinelui, culturile umaniste au relegat câinii la rolul de companion. Circumstanțe în care aspectele de utilizare și de afecțiune reciprocă se întrepătrund, generând neînțelegeri și instrumentalizări recurente.

Suntem prea aproape de câini și prea departe de nurci? Sau vice-versa? Nu știm. Tot ceea ce putem răspunde în acest moment este că încercăm să ne eliberăm. Faptul că ne scriem ne sprijină în acest proces foarte complicat, atât personal, cât și politic.

Dacă, pe de altă parte, este vorba de a ne imagina că sabotăm interesele hingherilor, exterminatorilor, crescătorilor și comercianților de câini, care lovesc nestingheriți peste tot... ei bine... imaginația noastră este foarte rapidă și pătrunzătoare. Cum și de ce să o ascundem?!

Perspective locale și internaționale

România, un caz aparte?

ILC:

Unora dintre noi li s-a întâmplat să treacă prin Europa de Est din diverse motive și, în special, să fie găzduiți de o mare asociație italiană care operează în România. Am aflat cât de mult s-a schimbat situația de la începutul anilor 2000 și până anul trecut: ne amintim că în urmă cu douăzeci de ani, în unele zone, am asistat la o vânătoare nemiloasă de câini, desfășurată în principal de către forțele de ordine locale. Localnicii pe care i-am întâlnit dispuși să ajute câinii erau, la momentul contactului nostru, singuri și cu foarte puține resurse financiare la dispoziție. Nu putem spune dacă s-a întâmplat să ne aflăm într-o zonă deosebit de defavorizată și în conflict, dar sentimentul de tragedie a ajuns chiar și la cei dintre noi care nu sunt extrem de susceptibili în întâmpinarea situațiilor de criză.

Cu toate acestea, este bine să ne gândim că sentimentele pe care le raportăm astăzi răspund la cine eram, la cum eram atunci, în urmă cu două decenii. Experiențele pe care le-am trăit între timp, în ceea ce privește întâlnirea câinilor vagabonzi din alte părți, ne-au schimbat cu siguranță profund. Realizarea sinceră a faptului că poate am suferit de o problemă de percepție venită din exterior ne determină să ne întrebăm dacă în societatea românească de la începutul mileniului și până în

prezent au avut loc cu adevărat transformări semnificative în beneficiul câinilor. Ne referim la teritoriile care se întind de la capitala București până la Marea Neagră. Cum se raportează din punct de vedere social la câinii populațiile care trăiesc în România, un teritoriu locuit de atâtea etnii diferite? Nu ne ascundem faptul că, nefiind familiarizați cu sensibilitățile locale, călătoriile noastre au rămas incomplete și pline de interes neexplorat.

Aron:

Particularitățile ce țin de anumite regiuni geografice, etnii și influențe culturale, precum și relațiile diverse pe care comunitățile locale le-au întreținut sau încă le întrețin cu câinii care trăiesc în libertate îmi sunt și mie parțial necunoscute și nu pot trata acest subiect pe cât de bine aș vrea în lipsa unor date etnografice, sociologice, sau de altă natură, mai concrete. Fiind cât de cât la început cu cercetarea și locuind în Hunedoara (în vestul țării), nu sunt foarte bine familiarizat cu ce se întâmplă acum în teritoriile despre care vorbiți. Ar fi nedrept să amestec perspectivele și inițiativele locale de acolo într-un singur fir narativ, fără a recunoaște relațiile complexe. De mult prea multe ori, în presa internațională, perspectivele locale sunt portretizate ca un grup omogen alcătuit din oameni cruzi și lipsiți de afecțiune, ignorând felurile prin care cetățenii au grijă și acționează din compasiune față de locuitorii canini ai străzilor. Multe refugii, oameni, și spații, mici, mari, private, cunoscute sau necunoscute, încă fac eforturi colosale în România pentru a scoate câinii din sinistrele adăposturi publice.

Cu toate acestea, câinii au fost (și încă sunt) omorâți pe teritoriul țării. Deși mai multe adăposturi publice afirmă în ultimii ani că nu au mai „eutanasiat” câinii închiși, multe altele o fac și legislația încă permite acest

lucru. În cele din urmă, viața câinilor rămâne la latitudinea primăriilor, alături de conducerea adăposturilor publice locale, să decidă în care direcție să încline: cea a sterilizărilor și adopțiilor sau a uciderii acestora (dacă nu sunt revendicați în 14 zile). Deci, chiar dacă câinii nu mai sunt uciși atât de recurent, sau în aceleași moduri ca în perioadele anterioare, și vedem totodată anumite schimbări pozitive în mai multe localități, uciderea acestora continuă să fie o realitate.

Sentimentul de neputință, tragedie, și pasivitate (politică) plutește în aer cu cât privim mai mult înspre câinii care ajung în adăposturile publice. Cred că e important însă să nu tratăm România ca un caz particular din acest motiv, al violenței împotriva câinilor vagabonzi. Câinii sunt și au fost uciși în multe țări din Vest, iar istoria transformării câinilor în animale „de companie” este strâns legată de construirea Vagabondului canin ca o categoriei a excluziunii, urmată de înlăturarea, distrugerea și exterminarea câinilor vagabonzi. România este un caz mai aparte poate, dar nu pentru că numai aici s-au comis (și se comit) atrocități împotriva câinilor, ci pentru că încă avem câini care circulă pe străzi, iar încercările de a dezvolta, moderniza, „avansa” și „civiliza” societatea românească ne arată neocolit și latura violentă, dureroasă, a acestui fenomen. Câinii nu au fost niciunde îndepărtați de pe străzi de bunăvoie.

Sunt câteva momente cheie, conflictuale, în ultimii 20 și ceva de ani în România însoțite de câteva schimbări legislative și foarte mulți câini omorâți pe parcurs. Din punct de vedere legal, lucrurile nu arată deloc bine pentru aceștia și nu pot spune că au fost schimbări semnificative în beneficiul câinilor în acest sens. În același timp, cu cât mă gândesc mai mult asupra ultimelor 2 secole realizez că nu a existat niciodată un moment care să vină cu schimbări pozitive ieșite din comun, dar poate sunt eu prea pesimist.

Ce se observă adesea, pe de-o parte, în ultimele 2 decenii, în

special din discursurile publice, este o adevărată ruptură între atitudinile ospitaliere și cele ostile ce separă cetățenii în „cuțofili” și „javrofobi” (în cuvintele antropologului Vintilă Mihăilescu) sau „sufletişti” și „nenorociți” (prin ochii iubitorilor de câini din fosta clasă muncitoare).¹⁶ Pe de altă parte, această diviziune perceptibilă la prima vedere nu surprinde cu adevărat relațiile încâlcite și adesea contradictorii pe care oamenii le întrețin cu câinii. Tot în această ordine de idei, putem spune că perspectivele locale se separă destul de clar în două alte tabere, una pro-eutanasiere și alta pro-sterilizare, în ceea ce privește gestionarea câinilor liberi. Cu toate acestea, ambele tabere dezbat, de fapt, ce variantă este mai „civilizată” (aducând în discuție practici anterioare, sau prezente, din Vest) pentru a rezolva odată și pentru totdeauna „problema câinilor vagabonzi”. Deci, avem constant de-a face cu un discurs public al oamenilor *buni* sau *răi*, al cetățenilor *responsabili* sau *indiferenți*, *atenți* sau *ignoranți*, *civilizați* sau *necivilizați*, fiecare devenind vinovați în ochii celeilalte tabere, în timp ce se împing diferite viziuni (din ambele părți) cu privință la europeanizarea și occidentalizarea României. Ce ne scapă din vedere pe plan local, cred eu, este cum aceste tabere vehement opuse pică de fapt tot mai mult de comun acord asupra unui lucru fundamental, și anume că niciun câine, fără posesor uman, nu mai are ce căuta în spațiul public. Discursul suprapopulării, ce ia în vizor exclusiv populația câinilor din spațiul public și ai acelora netolerați de oameni, nu câinii în general, unește și el aceste perspective opuse, justificând mai mult control uman. Astfel, câinele trebuie în prezent controlat (reproductiv, sexual, comportamental, social, șamd.) cât mai strict cu putință, pentru a ne alinia și noi lumii „normale”.

Asistăm totodată în ultimii ani, pe lângă măcelul din adăposturile

---

16 Mihăilescu, *Povestea maidanezului Leuțu*; Karamaniola, 15.

publice, pe de-o parte, la o tranziție a puterii înspre o versiune „mai blândă” a controlului ce ajunge să fie portretizat ca un progres înspre o societate cu adevărat Civilizată, cu care se presupune că toată lumea poate să fie de acord. Dar, pe cealaltă parte, putem vorbi clar de un demers ce legitimează controlul biopolitic, antropocentric, mult mai subtil și omniprezent, nu de o reconfigurare a relațiilor sociale și materiale cu scopul de a le da animalelor non-umane libertatea să trăiască după bunul plac. Dacă în trecut era acceptabil, de exemplu, ca cetățenii să se îngrijească de câini în spațiul public, acum a devenit un lucru „înapoiat” și „iresponsabil” atât prin ochii „iubitorilor de câini”, cât și ai aceluia care vor să scape de câini cât mai repede posibil.

Relațiile cu câinii ca „animale comunitare” au fost departe de a fi perfecte pe plan local, nu putem nega acest lucru, însă ne-am înșela amarnic să spunem că transformarea câinilor în „pets” este firească, inocentă și fără probleme. Într-un sens, relațiile cu câinii comunitari, care erau mult mai răspândite în trecut, erau contrare controlului tot mai accentuat pe care-l observăm în prezent și aveau un efect asupra spațiului urban, transformând-ul în ceva mai prietenos pentru a acomoda câinii sau alte animale. În prezent, „țărănimea” și gândirea „înapoiată” (niște clișee peiorative clasiste și abiliste) devin emblematice „problemei câinilor vagabonzi” din care numai proiectul civilizator ne mai poate salva. Dacă înainte, tendința cetățenilor ar fi fost să ascundă câinii de autorități, în ultimii ani, în anumite localități, acestea au început încet, încet, să primească mai multă încredere prin programele de sterilizare și prin legitimitatea pe care voluntarii și alte asociații le-o oferă, iar îndepărtarea câinilor și controlul exercitat de autorități a devenit astfel mai dezirabil și acceptabil social. Pe de-o parte, nu este un lucru rău, programele de sterilizare reprezintă o schimbare mult în bine comparativ cu „eutanasierile” masive - sper să nu fiu înțeles greșit. Dar, pe cealaltă

parte, devine tot mai greu să ne imaginăm o conviețuire în afara relațiilor de proprietate și supunere într-un context în care câinele cu „stăpân” este modelul ideal de urmat prin ochii tuturor instituțiilor publice, a cetățenilor și a asociațiilor non-profit.

Sunt sceptic ideii că sterilizând cât mai mulți câini de rasă comună, comunitari, liberi, sinantropi, îndepărtându-i pe toți din teritoriile în care trăiesc dacă se poate, pașim cu pași mărunți înspre o societate care întreține relații iubitoare și juste cu câinii, când, de fapt, reproducerea și alte aspecte ce țin de viețile câinilor intră într-un circuit economic. Sunt curios cum vedeți voi rezistența împotriva acestor transformări, împotriva forțelor economice, a pieței, a politicilor eugeniste, a tuturor ansamblurilor ce ajung să guverneze populațiile și corpurile câinilor împotriva voinței lor. Cum putem lupta cu niște procese atât de mari cum ar fi transformarea biomului urban într-un „parc auto”, și ce fel de alianțe politice, mai-mult-decât-umane, putem întreține în afara spațiului domestic? Credeți că putem performa relații mai juste în afara casei umane, a adăpostului sau sanctuarului, într-un context în care viețile câinilor sunt constant asaltate și reduse la tăcere, sau este prea riscantă și utopică o astfel de viziune? Cum putem noi, ca indivizi și grupări antispeciiste radicale, sprijini alte animale în proiectele lor de eliberare fără a ignora, minimiza și romantiza libertatea limitată de care au parte?

Știm că spațiul public a fost mereu un loc mai-mult-decat-uman, multispecii, ce nu ne aparține, dar cum să ne aliem intereselor canine mai bine până când vom putea vorbi și de un *drept la oraș* pentru alte animale?

ILC:

În primul rând, după părerea noastră, trebuie, încă o dată, să ne ascuțim privirea și să scăpăm de dihotomiile buni/răi, iubitori/vânători, pro-câine și anti-câine. Nu vrem să părem nepractici și eluzivi, dar faptul că trăim strada încercând să fim solidari cu câinii - chiar și pentru perioade limitate - ne-a învățat că există un spațiu ce poate fi parcurs între cele două categorii umane cele mai evidente și opuse (cuțofili/javrofobi). Majoritatea oamenilor întrețin, aproape în tăcere, sentimente și atitudini de bunăvoință față de câinii străzii. Problema nu este deci de a inventa o categorie mai bine poziționată decât cei mai idealiști altruști, împotriva celor mai materialști egoști; este vorba, în orice caz, de a găsi o modalitate de a reda subiectivitatea câinilor „fără stăpân” la nivel public și, în același timp, de a permite o mai mare implicare în sprijinul acordat de oameni, care acum se află sub radar. Este vorba de a facilita o creștere a condițiilor favorabile pentru totx cex care ar fi animați în favoarea autodeterminării câinilor, dar care, simțindu-se irelevanți, nu acționează.

Am fost martorii atâtor situații în care, departe de ochii curioși ai altora, unii oameni au intervenit în favoarea câinilor. Cu doar câteva zile în urmă, unul dintre noi se afla în Kosovo și ne-a povestit, prin intermediul unei înregistrări video care stă mărturie în acest sens, despre un cățeluș care-și băgase capul blocându-l într-un recipient de carton (de mărimea unei înghețate mari), împiedicându-se efectiv să vadă. Fratele său canin încearcă să-l scoată, dar, între mișcarea speriată a primului și nepregătirea celui de-al doilea, rezolvarea nenorocirii întârzie să apară. Între timp, cățelul „orbit accidental” se îndreaptă - zbătându-se în stânga și-n dreapta din cauza impedimentului enervant - spre drumul plin de mașini, cu riscul de a fi călcat. În acel moment intră în cadru un tânăr care iese din barul de vizavi, unde fuma și bea ceva alături de alte persoane

de aceeași vârstă. După ce a lăsat paharul și având încă țigara în gură, el reușește să ajungă în fața mașinii la câțiva metri de câțel pentru a-l apuca și a-l elibera în cele din urmă de povară. Între timp, câinele mascul mai în vârstă îl supraveghează atent pe băiatul salvator, conștient că atât alinarea, cât și pedeapsa eternă, pot veni din partea oamenilor. Restul haitei de câini rămâne în alertă, la o distanță de siguranță. Băiatul acela a efectuat o operațiune comună de salvare și de eliberare, poate fără să dăm toată greutatea pe care o putem da, din punct de vedere etic și politic, gesturilor sale. Aici stă frumusețea: urmărind des câinii (am avea alte sute de anecdote similare de povestit), devenim martorii unor povești care ies spontan din scenariul pe care opresorul pretinde că îl impune.

Oamenii nu și-au epuizat capacitatea de a se preta la lucrări de reconciliere socială în vederea conviețuirii. Și totuși, dacă am fi fost mai puțin atenți și mai grăbiți, l-am fi descalificat pe același băiat cu câteva zile înainte, pentru că (ne spune din nou autorul reportajului), trecând cu mopedul pe lângă grupul de câini din acea groapă de gunoi a cartierului în care stătea câțelul, nu s-a ferit să dea un șut în direcția lor atunci când aceștia l-au alergat, lătrându-l. Este ușor de judecat ca fiind „rău” la momentul respectiv și ușor de descris acum ca fiind „bun”. Mai greu este să înțelegem că atât îndepărtarea, cât și ajutorul acordat ulterior nu sunt atât de contradictorii ca alegeri, pentru că ambele reprezintă reacții funcționale pentru menținerea unui echilibru de coabitare. De câte ori am văzut că „iubitorii de câini” pun în acțiune, fără să vrea, dispozitive ale condamnării lor! Totuși, chiar și aici, blamarea celor care greșesc poate contribui la ridicarea altor piedestaluri și ajunge să amorțească și mai mult discursul care se străduiește să apară în jurul păcii care poate fi construită între câini și oameni. Este trist să constatăm că am ajuns în punctul în care, de multe ori, indiferența celor care știu cum să acționeze, dar nu acționează, primează în fața preocupării, predicând doar distanța

dintre oameni și câini. După părerea noastră, trebuie să ne străduim să îmbogățim argumentele utile în a face interesul „dezinteresat”. După noi, băiatul nu a făcut bine, ci foarte bine, să dea cu piciorul înspre câinii care se apropie de moped, pentru că dacă aceștia scurtează distanțele (poate chiar fără să ajungă să muște), îi așteaptă adăpostul. Și dacă băiatul cu siguranță a făcut foarte bine că a scos cartonul de pe botul cățelului (aici vom fi cu toții de acord), mai ales a făcut foarte bine că a făcut-o așa cum a făcut-o: fără ceremonii și fără exagerările tipice cu care ne-au obișnuit „salvatorii de câini de pe social-media”.

În Africa, am văzut unii oameni aruncând pumni de pietre înspre câinii vagabonzi, fără să-i lovească, pentru a-i alunga, ca să poată să treacă pe unde stăteau aceștia, distrași, fără să-și dea seama că sunt în drum. Întrebarea care trebuie pusă este: au suferit cu adevărat acei câini? Sau noi, în distanțele care ne despart, ne-am obișnuit că locul potrivit pentru un câine este canapeaua lui și vai de cel care îl ia de acolo? Ne oprim atât de des asupra sensului pe care îl dăm intențiilor noastre, mai degrabă decât asupra a ceea ce vor și cred câinii despre noi. Există, diferit peste tot în lume, o convenție lingvistică metisă între oameni și câini care funcționează de milenii. Trebuie să o recunoaștem! Violența speciistă capătă, așa cum bine explici și tu Aron, conotații justificative foarte eficiente atunci când reușește să lovească prin falsă bunăvoință. Dacă, în Occident, o persoană aruncă o pietricică în direcția unui câine care îi stă în cale, se strigă, se cheamă hingherul, iar câinele este asigurat, astfel încât să nu mai fie în pericol. Cu rezultatul că acel câine va trăi „protejat” în interiorul unei cutii de beton și piatră pentru cea mai mare parte, dacă nu chiar toată existența sa.

Trebuie să locuim cu dăruire și grijă pe acele meleaguri de mijloc care par a fi inactive astăzi. Trebuie să-i aducem împreună pe cei care tolerează câinii și să-i provocăm pe cei care li se opun. Trebuie

să discernem în anumite înțelepciuni populare obiceiurile pierdute care asigurau conviețuirea. Trebuie să intensificăm proximitatea. Nu știm dacă este vorba de a pune în scenă o rezistență la civilizație anti-civilizând sau, mai simplu, de a lucra pentru o eră în care câinii dobândesc cetățenia, care n-a fost niciodată. Conceptul însuși de integrare prezintă unele neînțelegeri deloc neglijabile, deoarece sugerează parcurgerea celor mai constante căi de omologare la statu-quo. Cu toate acestea, ne simțim obligați să spunem că, dacă recunoaștem individualitatea câinilor, nu ar trebui să ne preocupăm atât de mult să decidem ce fel de lume dorim pentru ei, cât să contribuim la garantarea faptului că dependența care îi leagă (printr-un lanț vizibil sau invizibil în jurul gâtului) de proiectul umanist scade.

Putem susține câinii în redefinirea spațiului urban care îi cuprinde, răspândindu-le poveștile și sprijinindu-le rezultatele pozitive. Critica noastră radicală trebuie să se exprime împotriva tuturor formelor de reproducere forțată a animalelor, de constrângere, de tortură și de încarcerare, fără a ne opri asupra suferinței care rezultă din expunerea la riscurile comune ale vieții. Astăzi, responsabilitățile gigantice ale sistemelor sociale reușesc să rămână incredibil de evazive. Din punctul nostru de vedere, în special, ce rămâne nevorbit în discuția privind exploatarea câinilor este selecției rasei. Nu vom reuși să închidem adăposturile de câini dacă nu luptăm împotriva comercianților de vieți, a crescătorilor. Pentru a înțelege cum să avansăm într-o direcție atât de beligerantă, ar trebui să ne confruntăm strategic și frontal. Credem că acesta ar putea fi cel mai decisiv front de luptă pentru viitor.

Selecția eugenică reface pașii pe care capitalismul modern și globalizarea dominantă îi parcurge în rândul populațiilor umane, deformând din interior destinele animalelor manipulate până la ADN; marele proiect rasial amenință mai mult ca oricând rezistența comunităților

vagabonde, chiar și acolo unde piața se chinuie să impună o accelerare a dinamicii sale nefaste. Atractivitatea câinelui de rasă deschide calea politicii coloniale, pentru că modifică imaginația și erodează subtil sensibilitatea publicului față de ceea ce este diferit. În ceea ce ne privește, ne bazăm pe faptul că subversiunea împinge spre centru din deconectările care animă periferiile, așa că interpretăm cum putem o luptă care ni se pare difuză, care revendică centimetru cu centimetru opoziția. Câinii vagabonzi știu că nu au o viață asigurată în afara existențelor lor individuale. Romantizarea libertății este o însușire odioasă a celor care dețin privilegiul. Prin urmare, nu prezintă niciun interes.

Aron:

Sunt pe deplin de acord cu voi că trebuie să găsim modalități de a reda subiectivitatea câinilor cu care împărtășim spații comune. Agențivitatea și libertatea sunt o chestiune relațională până la urmă. Dacă oamenii continuă să vadă câinii vagabonzi doar ca niște pacienți pasivi asupra cărora trebuie să acționeze, nu ca actori politici, sunt puține șanse ca interesele lor sociale și teritoriale să fie luate serios în considerare.

Nu sunt foarte convins însă cum e mai bine să interpretăm anumite acțiuni - să zicem neprietenoase - ce se află, mai mult sau mai puțin, pe un spectru al ostilității. Pe de-o parte, putem vorbi de un aranjament și un limbaj existent, mai mult decât verbal, ce face posibilă conviețuirea, și e clar că relațiile de coexistență presupun și conflicte. Nu există conviețuire fără conflict, de fapt, am putea chiar articula aceste două dimensiuni împreună: coexistență/conflict, după cum evidențiază foarte bine și

Krithika Srinivasan.¹⁷ Dar, ce înseamnă un conflict și cu ce fel de conflicte putem trăi la urma urmei? Cred că suntem totx de acord că diferențele de opinie și interesele contrare sunt, în ansamblu, vizibil distincte de atacurile răzbunătoare și violențele prejudicioase coordonate prin ură. Anumite conflicte și acțiuni sunt mai acceptabile pentru că permit un schimb, o conviețuire, cum bine evidențiați, altele însă nu sunt de neglijat pentru că pot pune în pericol tocmai această coexistență, neutralizând sau chiar încurajând un comportament ostil mai îngrijorător.

În România există această înțelegere populară nescrisă că dacă un câine îți iasă în cale, fie arunci o piatră după acesta (dacă ești fără frică), fie arunci un colț de pâine (dacă îți este milă), o înțelegere uneori genizată ce poate, după părerea mea, încuraja la atitudini ostile și interacțiuni superficiale fără să îmbunătățească relațiile existente cu câinii. Nu trebuie să fim indiferenți, clar, dar uneori e mai bine să accentuăm și acea înțelegere ce ne spune să fim mai reținuți, în special atunci când nu cunoaștem contextul. Până la urmă, cazurile în care câinii din spațiul public răspund agresiv sunt foarte rare, iar din moment ce nu toți câinii vor corela datul cu piciorul sau piatra doar ca pe un semnal de avertizare, obiceiul deși poate să aibă un rol dialogic și să fie inofensiv în unele cazuri, poate primi în alte circumstanțe o conotație ofensivă ducând la un conflict acolo unde nu este unul. Aceste acțiuni repetate pot da naștere unor anxietăți, frici și pot declanșa poate chiar și niște răspunsuri vindicative. Odată ce se întâmplă acest lucru, acel cățel fie o să fie ridicat de autorități, fie o să fie otrăvit.

Sunt de acord cu voi că trebuie să locuim cu grijă în acele zone de mijloc ale conviețuirii și să ne sustragem din a binariza niște relații complexe, dar într-o notă puțin diferită, nu sunt atât de convins că acțiunile ostile și ospitaliere se balansează așa mult între ele. Într-un oraș cu

---

17 Srinivasan, „Remaking more-than-human society”, 7.

mulți oameni cu valori și înțelegeri diferite se produce adesea o incoerență în felul în care relaționăm cu câinii, asta nu înseamnă că mulți câini nu-și dau seama de cine, sau de ce, se pot apropia, sau cum să navigheze orașul și relațiile heterospecifice. Câinii sunt foarte atenți, dar neînțelegerile și accidentele pot fi mai predispuse datorită incoerenței, în special într-un context urban în dezvoltare, poate mult mai dificil de navigat, unde câinii de pe străzi nu sunt lăsați să formeze relații de lungă durată. Dacă înțelegem că anumite interacțiuni, în anumite zone, nu sunt dezirabile pentru că pot adânci dezacordurile existente, escaladând niște discrepante și interese diferite, poate e nevoie să facem un pas înapoi. Dacă câinii sunt hăituiți și hrăniți în exact aceeași zonă, acest lucru s-ar putea să intensifice disputele asupra teritoriului, ducând la un conflict mult mai violent și mai impulsiv. Deci, în loc să înțelegem anumite gesturi mai neprietenoase ca fiind echilibrante, poate e mai util să spunem că anumite forme de grijă, deși bine intenționate, s-ar putea să nu aibă efectul dorit.

Implicarea și grija sunt importante, însă ele pot totodată să schimbe o relație de sinantropie și diferite înțelegeri și granițe sociale. Uneori acest lucru are un efect pozitiv, dar alteori, din diferite motive, o apropiere nu poate fi menținută și se creează mai multe tensiuni. Dacă o bună parte din oameni sunt constant pregătiți să arunce cu pietre, să hăituiască și să certe câinii care trăiesc sau se plimbă în anumite zone, nu știi cât de mult ajută ca tot acolo alte persoane, mai primitive poate, sunt dornice să-i hrănească. S-ar putea ca tocmai un astfel de context să creeze niște conflicte mai grave. Deci, cred că trebuie să ne întrebăm constant ce conviețuire/conflict putem întreține și să observăm mai bine când anumite relații creează un front de luptă îngrijorător din care e greu de ieșit.

În acest sens, poate e nevoie să facem o diferențiere între tipurile

de conviețuire. Până la urmă și gândacii de bucătărie trăiesc într-o relație de comensalism, asemenea multor câini de la marginile orașelor, dar câte persoane întrețin relații bune cu aceștia? Există o diferență calitativă clară între a împărtăși un spațiu și a trăi bine împreună. De conviețuit, conviețuim cu câinii de ani de zile, dar în câte cazuri putem vorbi de relații bune? În câte situații câinii nu sunt doar parte din fundal, și nu sunt detestați devenind îndepărtabili cu prima ocazie? Cred că trebuie să accentuăm și faptul că nu orice fel de relații, în afara proprietății private, vor conduce, automat și în egală măsură, înspre ansambluri eliberatorii.

Când vorbesc de un proiect civilizator, folosesc acest termen într-o cheie critică decolonială, departe de o logică care ne spune că societatea poate să fie ori „avansată” ori „primitivă”, deci nu sugerez o reîntoarcere la niște relații îndepărtate de acum câteva milenii. Totodată, nu cred nici într-un progres liniar, ce se mulează foarte bine unor logici umaniste de dezvoltare. Cred că împărtășim spații, istorii și relații de la care putem pleca, pe care nu le văd ca destinații, ci puncte de pornire, garanții că putem conviețui deoarece am făcut-o deja secole, milenii la rând. Relațiile pe care le avem cu câinii sunt în continue transformări eterogene, nu ne putem opri idealizând trecutul și nici utopizând viitorul. Pentru o conviețuire mai bună trebuie să fim aici și acum, alături. Dacă pornim de la subiectivitățile și cerințele marginale mai-mult-decât-umane, fără a neglija structurile și dinamica sociale dominante opuse, cred că avem posibilitatea de a îmbunătăți relațiile de conviețuire existente, conspirând împotriva ordinii actuale.

ILC:

Intuim că perspectiva pe care o aduci la nivelul subtil al discursului

care investighează relația dintre conflict și coexistență se poate dovedi fundamentală pentru cercetarea noastră. Odată cu reducerea drastică a coexistenței sociale cu câinii care a avut loc în partea noastră de lume, suntem conștienți că am pierdut capacitatea critică contextuală necesară. Poate că cea mai împovărătoare problemă legată de acest lucru este că trebuie să ne folosim prea mult imaginația pentru a practica reinterpretarea și, odată cu aceasta, ne expunem efectelor relativei compensații emoționale care ne permite să scăpăm de pesimismul încercării de a reintra în acele spații și timpuri pierdute ale coexistenței libere. Ar fi important și foarte frumos să ne lăsăm mai mult influențați în lectura circumstanțelor de către cex care trăiesc alături de câinii hoinari în stare brută. Susținem de ceva vreme că cex care trăiesc direct aceste experiențe sunt cex care ar trebui să vorbească despre câinii liberi. Detestăm expedițiile internaționale ale curioșilor și ne este jenă să ne punem în situația de a încerca să vorbim prin gura altora. Preocupările legate de neînțelegerea greșită a gesturilor, obiceiurilor și cutumelor pe care le exprimați le împărtășim visceral.

Este necesar să acumulăm noi experiențe pentru a ne apropia cu umilință și vigilență de alte sisteme de dezechilibru social, dar numai o chestionare constantă și radicală a impresiilor pe care le primim ne va permite să înțelegem și să intuim sensul contradictoriu dat de tendința de instabilitate la care asistăm. Din disidența care emană în noi atunci când suntem cu adevărat imersați în cotidian se nasc măsurile-contrare care trebuie luate. Suntem dornici de a ne recalibra, de a putea acționa implicați, rătăcitori și pasionați, pentru a combate sentimentul de excludere care ne oprimă. Ceea ce avem nevoie cu disperare este să facem ca viziunile noastre pline de dorință să fie oportune și cu impact.

Adopțiile internaționale Între ajutor binevenit și relații coloniale

ILC:

Din păcate, în această dimineață a murit unul dintre câinii noștri de la adăpostul din România: va fi dificil, deci, în această stare de spirit să tratez bine numeroasele probleme inerente, nu pentru că nu vreau să-mi pun mintea la contribuție, ci pentru că reflecția este dificilă și complexă pe atât de multe planuri, emoționale și raționale.

Am venit aici pentru a lucra cu câini, lucru pe care nu l-am putut face în Italia. Ideea de a trimite câinii în străinătate pentru adopție nu m-a convins în întregime încă de la început: îmi amintesc primul transfer în Elveția cu avionul, l-am simțit un pic ca pe o deportare. Totuși, acest sentiment de violență a dispărut odată cu sosirea actualizărilor de la noile familii adoptive. Lucrez (mă refer doar la zona în care locuiesc și muncesc) de câțiva ani și observ că ceva semnificativ s-a schimbat. Se răspândește încet-încet mai multă atenție față de câini, deși mi se pare un lucru destul de contradictoriu pentru că cei mai iubitori „stăpâni” mi se par și cei mai obsesivi și mai ieșiți din context (hăinuțe, tunsoare în mijlocul verii etc., deși nu există nicio comparație între câinii „cu stăpân” din această zonă și câinii milanezi sau cei din Roma. Aici și câinele „de oraș”, chiar dacă are o hăinuță, trăiește aproape întotdeauna viața de

zi cu zi a unui câine, nu ca un obiect cu lesă de 50 cm trasă perpetuu și tratat ca o jucărie de pluș).

Pe de altă parte, văd că acei câini care sunt liberi pe teritoriu, cu stăpân sau fără, duc o viață fantastică. Această observație nu-mi permite să tac asupra faptului că, de obicei, trăiesc doar câțiva ani, pentru că sunt călcați de mașini sau loviți mortal de boli vectoriale grave, cum ar fi dirofilaria (foarte frecventă). Cred că în Italia se dezvoltă o idee despre câinele vagabond care corespunde unui nou mit fals, pentru că a fi vagabond nu înseamnă neapărat a fi norocos, mai ales la oraș. Câinii și oamenii se află în mijlocul a două situații negative diferite. În ceea ce privește adopțiile internaționale, rămân sceptică, chiar dacă cele locale rareori funcționează (și pentru că deseori câinii sunt folosiți ca paznici ai casei și ale altor animale „de curte”, legați în lanțuri foarte scurte). Ce alternative există, în acest moment, pentru ei? Moartea pe șosea, lanțul sau o nouă viață în străinătate.

Este irefutabil faptul că acolo unde locuiesc eu sunt prea mulți câini pentru societatea umană de astăzi, care îi capturează și îi pune în adăposturi mizerabile și apoi îi ucide (de altfel cu metode sângeroase) după două săptămâni dacă nu sunt revendicați de cineva. S-au creat interese economice uriașe în jurul gestionării animalelor hoinare. În Sofia, în Bulgaria, municipalitatea a început cel puțin microciparea și colaborează cu asociațiile pentru a reduce numărul de animale prin sterilizări. În zona asta a României, încă băjbăim. Dacă am putea interacționa cu comunitățile locale, lucruri pe care probabil că le facem încă prea puțin sau ineficient, poate că am putea îmbunătăți viața câinilor într-un mod real și durabil. Trebuie să recunosc că în momentul de față nu avem forța și nici măcar viziunea necesară. Pentru a promova o bună conviețuire între câini și oameni, cred că aceasta este calea, pentru că eu chiar nu pot vedea aceste locuri fără câini. Ne-am obișnuit să asis-

tăm la suferința făcută vizibilă prin afișarea publică a câinilor vagabonzi, dar ceea ce observ, neputincioasă, nu mă convinge că acești câini ar trebui să dispară. Cred în continuare că pot fi găsite căi alternative. Trimiterea câinilor în străinătate este o modalitate de a-i împiedica să moară aici și acum, iar efortul trebuie să fie recunoscut. Cum se poate prefera adăpostul-lagăr și înțepătura în inimă care decretează un sfârșit cumplit? Dacă, pe de altă parte, ar exista un sistem de reglementare socială mai puțin crud, nu doar la nivel natural, aș vorbi de sisteme de autoreglementare mult mai bune decât cel actual.

În momentul istoric în care trăim este greu de știut ce e de făcut, deoarece câinii sunt abandonați în fața adăpostului sau sosesc cu zgărzi pe sub piele și într-o stare jalnică din cauza izolării teribile pe care au suferit-o. Uneori, câinii pot fi eliberați (după ce li se oferă primul ajutor și grijă), în timp ce alteori nu. Adopțiile internaționale acționează ca un tampon paliativ și au devenit prea centrale - multe asociații mari internaționale își dau seama de acest lucru și își pun întrebări. A avea norocul de a deține un adăpost și o clinică cu cele mai bune dotări este minunat, dar ar trebui să fie numai un punct de plecare. Trebuie să se acționeze în context, știind că lupta nu se poate opri la salvările individuale (oricât de mult s-ar dovedi a fi totul pentru fiecare individ în parte).

Cetățenii ne percep ca pe o oportunitate de a nu mai cheltui bani pe proprii câini și chiar și puținii înstăriți vin la noi și ne cer să le luăm locul pentru îngrijirea/vindecarea câinilor. Să devenim un adevărat avanpost social, o clinică veterinară solidară pentru toți, ar putea fi un punct de cotitură esențial, spun asta nu pentru că nu ajutăm deja, ci pentru că nu este funcția pentru care suntem cei mai structurați și activi. Relația dintre câini și oameni ar putea fi îmbunătățită mergând într-o nouă direcție.

În România mea, întâlnesc câini pe stradă tolerați, care se bucură de condiții bune de viață. Ceea ce lipsește este ca ei să fie recunoscuți

ca locuitori de neînlocuit ai teritoriului. Sunt convinsă că „mutarea/expedierea” câinilor nu este o soluție, dacă ne dăm seama că și în Occidentul bogat există modalități tragice de exploatare socială a câinilor și de a le lua cetățenia legitimă. În concluzie, nu aș spune că urmărim o abordare colonială, ci mai degrabă că suntem un pic naivi, uneori ingenui și alteori prea îndepărtați de realitate pentru a influența schimbarea. Astăzi sunt tristă, dar au loc reflecții, se întrezăresc proiecte noi, intră figuri noi în asociație, se respiră un aer nou în anumite momente. Poate că mâine va fi mai bine. Mergem înainte.

Aron:

Îmi pare tare rău să aud ce s-a întâmplat cu cățelul care a murit în adăpost. Mi-aș dori să am cuvintele potrivite să pot ameliora durerea pe care o simțiți.

În zona în care trăiesc văd frecvent câini care circulă pe marginea drumurilor, pe alei, printre blocuri și prin diferite cartiere, iar de multe ori aceștia par să fie tolerați sau ignorați de oameni (nu e mereu foarte clară această distincție), totuși nici eu nu aș spune că a fi vagabond este echivalent cu a fi norocos, sunt de acord cu voi. Atâta timp cât Vagabondul este considerat legislativ (dar nu numai) un inamic al ordinii publice, o amenințare adusă societății „așezate” ce trebuie controlată și supusă ordinii actuale, existența acestuia atârână de un fir de ață (cel puțin în România). Câinii de pe străzi rezistă de ani de zile, opunându-se controlului și regulilor umane, și în multe situații o fac extrem de bine adaptându-se diferitor contexte, dar asta nu-i face norocoși, ci curajoși, ingenioși, rezilienți, subversivi (din toate punctele de vedere). Pentru multe persoane

Însă, câinii din spațiul public reprezintă un peisaj deplorabil, dezgustător, ce instigă milă sau ură. Oamenii stabilesc menirea lor pe motivul că aceștia nu s-ar descurca fără un stăpân uman, sau că nu e demn cum trăiesc, fără a înțelege, măcar, cum se raportează aceștia mediului înconjurător. Pentru câinii care trăiesc în relații comensale, ceea ce noi vedem ca o groapă de gunoi neplăcută poate să fie un loc plin de resurse.

În general, când sunt aduși în discuție, câinii străzii sunt niște animale „pierdute”, „fără casă”, „nelalocul” lor. Rolul, locul și identitatea acestora este dată de o construcție juridică acum, dar care este îmbrățișată totodată și de multe organizații neguvernamentale. Sigur, mulți câini sunt abandonați pe străzi, pe câmpii, în fața adăposturilor sau chiar aruncați într-o pungă, o realitate cât se poate de tragică, dar nu se aplică în cazul tuturor și asta trebuie recunoscut. O bună parte din câini trăiesc într-o relație de sinantropie, nu sunt „pierduți”. Îndepărtând câinii din teritoriu se eliberează o nișă ecologică ce va fi în scurt timp ocupată de alți câini, lucru ce poate crea diverse conflicte locale. Faptul că oamenii și așezările umane au creat, indirect, o nișă câinilor este unul dintre motive pentru care există așa mulți câini la nivel global.¹⁸ Pe glob, aproximativ 75% din câini (sau 80%, după alte estimări) trăiesc în libertate, și aproximativ 83% din întreaga populație nu sunt controlați reproductiv.¹⁹

Anumiți câini care circulă în libertate ocupă, deci, o nișă ecologică particulară la marginea multor orașe și cred că, în foarte multe cazuri, e greșit să spunem că populația acestora depășește limitele nișei în care trăiesc. „Suprapopularea” este mai degrabă, în realitate, mult mai strâns legată de niște interese umane asupra teritoriului, de un proces

---

18 Coppinger și Coppinger, *What is a dog?*, 43.

19 Hughes și Macdonald, „A review of the interactions”, 342; Lord, Feinstein, Smith și Coppinger, „Variation in reproductive traits”, 132.

de dezvoltare, urbanizare, sau privatizare a spațiului, cât și de toleranța oamenilor, capacitatea adăposturilor sau alți factori politici și economici, decât de anumiți factori naturali. Micșorarea unor populații non-umane care încurcă și înmulțirea forțată a altora în scopuri economice nu pot fi separate într-un context al dezvoltării umane. Vagabondul canin reprezintă o entitate perturbatoare a proceselor de dezvoltare, o prezență care incomodează și tulbură ordinea publică, o configurație care nu e la locul potrivit și care se dorește a fi purificată și ordonată, adusă pe drumul cel bun pentru „binele” Omului, a societății, a Naturii „pure”, sau chiar al câinelui însuși.

Sub modelul de *pethood* pe care adopțiile internaționale îl promovează, pot apărea diferite neînțelegeri și abuzuri (invizibile) odată ce câinii ajung la noua lor locație. Siguranța pe care câinele o primește, pe termen lung, nu este sădită odată ce adopția are loc. Dacă adopțiile s-ar desfășura local ar fi mai ușor de intervenit în cazurile câinilor care nu se aleg cu o viață așa bună. Convingerea profundă că odată ce câinele a ajuns într-o țară „civilizată”, viața acestuia se poate schimba numai în bine, dă dovadă de o abordare colonială. În realitate, siguranța câinelui este relativă, condiționată de noile reguli umane și de alți factori sociali și economici. Mai mult decât atât, chiar și atunci când aceștia se bucură de o viață lungă și sigură în cadrul unei familii umane, nu înseamnă că duc o viață bună; izolarea, regulile infinite și lipsa de activități sunt emblematice câinilor care ajung în Vest.

Adopțiile internaționale nu pot schimba felul în care relaționăm cu alte animale și modul în care sunt îndepărtate din locurile în care trăiesc. Deci, nici eu nu cred că acestea sunt „soluția”, cum nu cred că a steriliza toți câinii de rasă comună este posibil sau ideal. Dar, cred totuși că putem privi aceste adopții ca niște răspunsuri tactice și de moment, în fața diferitor presiuni, atâta timp cât nu le considerăm a fi un obiectiv final

și cât sunt realizate cu grijă. În aceeași ordine de idei, deși câinii deținuți de oameni trăiesc adesea în captivitate (fie ea și confortabilă) și sunt restricționați spațiului domestic, nu cred că trebuie privită orice relație de apropiere în spațiul domestic ca fiind non-consensuală și opresivă, încălcând libertatea și interesele câinilor – dar asta nu înseamnă să fetișizăm casa (umană) ca un loc fără probleme. În general, nu suntem într-o poziție oportună de a nega total diferite eforturi și inițiative pe motivul că nu se mulează ideologic și politic unui proiect eliberator, atâta timp cât acestea reușesc să minimizeze suferința câinilor și au rezultate pozitive în multe situații de criză. Totuși, în același timp, nu trebuie să ne ferim din a revizui, critica și retrasa constant felul în care acestea împing diferite viziuni asupra câinilor, sau asupra relațiilor de coexistență locale, pentru că numai așa putem redescoperi, alături de câinii cu care locuim, alte configurații mai puțin opresive în viitor.

Cred că e nevoie, altfel spus, să ținem aproape și să operăm momentan cu diferite perspective și paradigme în funcție de contextele (departe de a fi ideale) în care ne aflăm. Scopul până la urmă este acela de a avea relații cât mai încurajatoare, juste, vaste și primitoare care să lărgescă autonomia și agentivitatea câinilor, indiferent că vorbim de relații mai personale, de apropiere, în spațiul domestic, sau de regăsirea unor plăceri și motivații profunde alături de alții în spațiul public. Relațiile de coexistență nu sunt lipsite de conflict, dar niște relații juste ar crea oportunități pentru ca acești câini să-și poată trăi propriile vieți, indiferent dacă sunt doriți de familiile umane sau nu. De fapt, acolo unde nu sunt conflicte de interes între diferiți actori sociali, e foarte posibil să găsim relații de obediență și dominație, nu neapărat de înțelegere. Prin urmare, cred că trebuie să explorăm diferite acțiuni subversive prin care să chestionăm spațiul public și cine are dreptul la acesta, la o viață proprie, la autonomie corporală, într-o lume în care teritoriului uman este

nemărginit, incontestabil și fără limite.

Pentru a menține în viață niște relații bune de coexistență trebuie să ne îndepărtăm de aceste încadrări rigide a Animalului „de companie”, „de pază”, „de vânatoare” menit să îndeplinească niște funcții pentru Om, și a milei sau urii față de acesta când este nesupus proiectelor umaniste și își păstrează o oarecare autonomie. Putem, în schimb, în interacțiunile noastre cu câinii, să ne angajăm într-o muncă de îngrijire care nu este constrângătoare, ci eliberatoare. Nu cred că ONG-urile liberale sau refugiile de câini pot sau trebuie să acopere acest rol, această arie, ci ține mai degrabă de o asumare politică, de formarea unor grupări antispeciiste locale care pot, prin acțiuni directe, urmări, sprijini și ocroti îndeaproape câinii din spațiile publice într-o luptă continuă cu statul pentru dreptul de a exista în afara statutului de proprietate. Ar trebui, desigur, să existe o strânsă legătură cu refugiile teritoriale pentru a scoate câinii rapid din adăposturile publice în cazul în care sunt ridicați de autorități, și ar trebui văzut clar în care localități încă se „eutanasiază”, acționând organizat, planificat, prin inițiative bine gândite care minimizează riscurile existente, fără a expune câinii liberi unor riscuri suplimentare. În ansamblu, munca aceasta nu cred că s-ar rezuma la aruncarea constantă de mâncare pe marginea drumului, lucru ce știm că poate înrăutăți situația, ci la a înțelege contextul ecologic, politic și social în care câinii trăiesc, de la caz la caz, pentru a putea sabota creativ structurile umane opresive și a întreține niște relații mai bune cu aceștia și alte animale cu care ne învecinăm.

În contextul în care interesele statului se opun direct intereselor canine, cât și a altor animale, e imposibil de articulat și susținut un proiect antispeciist în cadrul granițelor legislative și a restricțiilor menite să supună viețile câinilor în favoarea capitalului, a dezvoltării urbane, a proprietății private și a altor pretenții antropocentrice. La urma urmei, cred că trebuie găsite și alte variante locale, cu potențial mai radical (nu mai

riscant), dincolo de cele inspirate din Occident, care să recunoască câinii ca vecinii noștrii non-umani cu care împărtășim spații comune - după cum ați spus și voi.

A face dreptate câinilor de pe străzi nu se rezumă la a-i exporta în Vest, în casele oamenilor mai înstăriți, la a-i îndepărta, steriliza și a-i face să dispară, ci a ne alia intereselor lor sociale, corporale, teritoriale, schimbând contextul în care trăiesc. Această transformare nu poate să pornească în baza unor termeni legislativi, autoritari, antropocentrici. E vorba așadar de a recupera și recontextualiza anumite practici locale într-un sens eliberator și a pune în prim-plan o viziune, care pornește dintr-o apreciere a câinelui liber, comunitar, ce poate reconfigura social Animalul și Vagabondul în termeni pozitivi începând cu spațiile anarhiste și mișcările de justiție socială, de unde să prindă rădăcini înspre alte comunități mai-mult-decât-umane, atingând noi posibilități politice.

ILC:

Suntem întru totul de acord cu considerațiile pe care le exprimi cu privire la ceea ce numești Pethood. Suntem interesați să problematizăm împreună cu tine, în lumina înțelegerii pe care o simțim în cadrul acestui dialog, calea de schimbare legislativă. Contextualizarea situației în care trăim ne determină să ne raportăm la ceea ce considerăm că au fost efectele cele mai evidente de la intrarea în vigoare a legii-cadru național privind animalele hoinare din 1991. Aceasta nu este o lege de protecție a animalelor vagaboande, ci un mare proiect național de închidere în serie. Deși a pus în aplicare o serie de măsuri pernicioase atât de nedrepte în detrimentul câinilor, nu putem să nu recunoaștem că a determinat - dacă nu chiar a pus capăt - o limitare masivă a utilizării soluțiilor de eliminare

prin eutanasiere a câinilor. Cu siguranță nu a făcut acest lucru prin stabilirea caracterului sacru al vieții câinilor, deoarece închiderea lor în țarcuri nu este același lucru cu a le asigura ceea ce face ca viața să merite să fie trăită: libera mobilitate și socializare. Schimbarea de direcție spre care s-a îndreptat i-a făcut pe cei mai mulți oameni să creadă că introducea în coduri o protecție generalizată a câinilor, în timp ce noi credem că ceea ce s-a întâmplat a fost introducerea existenței lor într-un proces de acumulare economică care, exploatând un interes popular larg față de ei, a creat venituri în stilul perfect al pieței. Instituțiile erau interesate să-și sporească controlul asupra populațiilor hoinare și trebuiau să creeze antreprenori ai vagabondajului canin, care, la rândul lor, au avut și au nevoie de aportul acelor cetățeni neștiutori dispuși să acționeze ca muncitori fără costuri, fiind cei care au sentimente bune (deși adesea ambivalente) față de câini. Când toate ochiurile plasei au fost împletite fin, câinii au fost capturați în masă și au încetat să mai trăiască liberi, în funcție de propriile nevoi și dorințe.

Mecanismul politico-financiar, pe care se bazează mica-mare revoluție biopolitică ce le face felul câinilor în Italia, se regăsește într-un aspect normativ-birocratic precis al legii: o zi într-un adăpost pentru câini echivalează - în termeni de compensație acordată de stat - cu o sumă de bani care trebuie dată gestionarului. În momentul în care viața unui câine (care înainte nu avea nicio valoare) a căpătat o valoare monetară, menținerea în viață a câinilor, prin intermediul unor sisteme concentrate în care profitul era maximizat, a produs mai mult decâtuciderea lor. Dacă adăugăm la aceasta faptul că, în loc să se recompenseze o gestionare virtuoasă care să diminueze numărul de câini din adăposturi, a devenit normal să se stimuleze comportamente rigide carcerale, ca și cum nu am avea de-a face cu întreprinderi legate de interesul comunității, înțelegem cum, în timp, aceeași societate de oameni s-a transformat

Într-o mare cușcă pentru câini, cu apartamentele care au reprezentat la început îmbunătățirea țarcului, apoi au devenit absolutul, non plus ultra, și nicidecum înrăutățirea vieții unui câine liber, cu propriile sale afilieri conspecifice.

Admițând că legea a avut un mare impact asupra realității, înțelegem că este la fel de legitim să ne întrebăm dacă există anumite puncte care pot fi schimbate pentru a obține cel puțin o reducere semnificativă a comercializării masive a câinilor. Noi nu ne ocupăm de legi, dar asta nu înseamnă că nu credem că - de exemplu - o reprimare decisivă a producției caniselor nu ar ajuta în această luptă. Pentru a da un exemplu, stabilirea prin lege a faptului că „serviciul de adăposturi pentru câini” trebuie să iasă din logica pieței, instituirea unor regimuri forfetare, care să nu producă o creștere a populației de câini încarcerați, nu ar fi puțin lucru. Acestea fiind spuse, nu suntem naivi și știm că industria animalelor de companie (o expresie modernă a vechiului război împotriva animalelor hoinare) nu a fost generată ca o consecință nefericită a unor greșeli neprevăzute; afacerea cu animale de companie constituie o facilitate mamut cu profituri multimilionare și este prolifică în dezvoltarea unor voințe precise de antropocentrism propulsat.

Suntem pe deplin de acord atunci când scri: „E vorba așadar de a recupera și recontextualiza anumite practici locale într-un sens eliberator și a pune în prim-plan o viziune, care pornește dintr-o apreciere a câinelui liber, comunitar, ce poate reconfigura social Animalul și Vagabondul în termeni pozitivi” și în acest efort toate strădaniile noastre converg. Am dori doar să adăugăm un sentiment ușor divergent la următoarea ta considerație dezirabilă, care instruește spațiile antagoniste politizate să facă și această bătălie socială să fie a lor. Faptul de a observa și de a trăi în imediata apropiere a câinilor „nimănu”, de a putea învăța din modul lor de a se reconcilia, de a se certa, de a-și împărți resursele, de

a-și juca șansele pe teren, a sporit în noi dorința de a ne elibera de toate construcțiile ideologice ale trecutului, de a intra - și chiar de a ne pierde în - rețeaua intimă și minoritară formată din relații nemediate, spontane și circumstanțiale. Vagabonzii ne par adesea inventatori străluciți ai socialității libere și, în același timp, refractari convinși ai Ordinii stabilite, nu pentru că ar fi haotici și dezorganizați: dimpotrivă! Câinii străzii exprimă viețuiri și viziuni atât de intense și relevante încât, în loc să aibă nevoie de anarhiști, ei îi creează. Poate că noi suntem cei care avem nevoie de ei mai mult decât orice altceva pentru a ne trezi...

Idei de încheiere

Imaginarii ale rezistenței și conviețuirii

ILC:

Unii dintre noi au avut mai multe experiențe cu câinii vagabonzi din întreaga lume: nu doar din sudul Italiei și din România, ci și din Maroc, Tanzania, Thailanda, Peru și multe alte locuri unde fenomenul câinilor hoinari nu este tratat ca un flagel care trebuie eradicat. Ceea ce însoțește prezența câinilor liberi pe teritoriu, mai mult decât decizia de a se deschide din punct de vedere social către o conviețuire care tinde să fie egală, sunt condițiile economice ale țărilor la care ne referim. În centrul capitalului, atât local, cât și internațional, comunitățile canine sunt exterminate și/sau încarcerate, în timp ce periferiile nu sunt atât de preocupate de excluderea câinilor din viața publică. Acolo unde dinamica de coabitare a spațiilor nu s-a întrerupt, este posibil să asistăm la exemple de coexistență. Când, pe de altă parte, câinii liberi ies din scenariul colectiv, pare să fie foarte dificilă reintegrarea lor.

Suntem convinși că, în general, câinii tind spre calea rezistenței, deși se întâmplă ca unii dintre ei, confrunțați cu o îndârjire din ce în ce mai mare, să își revendice dreptul la un loc privat lângă oamenii „civilizați”. Intervenția de selecție a rasei chiar și pentru animalele de „companie”, ca și în cazul așa-numitelor animale de „fermă”, servește, în opinia noastră,

drept pârghie principală pentru a înclina balanța. Specializarea câinilor prin construirea unor motivații comportamentale de rasă a făcut posibilă legarea lor și mai mult, în fapt și în imaginație, de voința umană și a dus la regresul capacității câinilor înșiși de a conviețui îndeaproape. Se poate argumenta că politicile rasiale au sporit agresivitatea.

Pentru câini, timpurile și spațiile urbane se micșorează progresiv. Există o dificultate actuală pentru câini de a putea reconstrui o dimensiune socială potrivită, una care să nu fie, pe de-o parte, aservită oamenilor (câinii deveniți „animale de companie”) și, pe de altă parte, să nu fie percepută cu dezinteres și supărare (așa cum este cazul multor câini vagabonzi puțin tolerați în existența lor în afara proprietății). Reluarea căii autodeterminării, în încrucișare [meticciano] și rezistență, este în prezent puțin probabilă. Suntem convingeți că principalii adversari ai câinilor sunt cei care, reproducând-i, promovează ideea de câine pentru om. Cu toate acestea, acest considerent rămâne nesocotit de iubitorii de câini și de marea majoritate a activiștilor pentru drepturile animalelor, cu puțin interes chiar și în discursul antispeciist. Crezi că este relevantă reconsiderarea radicală a problemei câinilor pentru subminarea dominației umaniste?

Aron:

Absolut! Felul în care câinele devine „cel mai bun prieten” al omului când este docil și un „surplus dăunător” când scapă controlului uman, ilustrează perfect statutul flexibil pe care acesta îl primește în societatea modernă. Chiar și în cele mai bune situații, aveam de-a face cu atitudini de superioritate ce leagă afecțiunea de dominație. „Cel mai bun prieten” al Omului nu este un câine, un animal cu dorințe și interese proprii, ci un personaj fantastic: o entitate care de bunăvoie, prin loialitatea sa

nemărginită, se sacrifică pentru „stăpânul” său uman. Ascultarea, colaborarea și devotamentul sunt romantizate într-o poveste în care „menirea” câinelui este aceea de a-și abandona propria identitate și a se lăsa călăuzit de Om.

Umanismul constituie o reasamblare a puterii ce face ca anumite particularități umane să fie înălțate în detrimentul altora (umane sau non-umane) pentru a autoriza un proiect de dominație. În timp ce situația animalelor din abatoare reflectă cât se poate de clar cine este la polul opus, sacrificabil într-o societate umanistă, câinii oglindesc contradicțiile controlului și paternalismului uman, dacă suntem deschiși introspecției pentru a observa. Ambiția de a controla pe deplin populațiile de câini spre „binele” lor camuflează, la rândul ei, o viziune antropocentrică, eugenistă. Deci, ideea de Animal pentru Om se află, într-un fel, la miezul acestei chestiuni. Din acest motiv, cred că eliberarea câinelui este de neconceput, într-un final, fără eliberarea tuturor celorlalte animale. Deși acest lucru pare să ne pună într-un impas, în fața unui zid impenetrabil, cred că putem, pe lângă acțiunile de sabotaj, începe prin a prefigura, în microcosmos-ul în care trăim, o formă de conviețuire pe care am vrea s-o vedem în societate. Aceste interacțiuni explorative alături de animalele cu care trăim și ne învecinăm ne pot ajuta să ne imaginăm ce viitoruri ar fi posibile de îndată ce alte animale sunt încurajate și lăsate să schimbe activ regulile relațiilor de coexistență. Rezistența, cred eu, se află în propriile lor gesturi și voci, de zi cu zi, care-și afirmă prezența dând un alt sens lumi și relațiilor de conviețuire, croind astfel drumuri pe care să pășim departe de societatea umanistă.

ILC:

Mergem umăr la umăr pe acest drum al apropierii solidare de câini, cât mai departe de logicile umaniste care trasează granițe, produc marginalitate, și impun pedepse, acolo unde percepem comunul, inspirația, complicitatea și uniunea singulară, originală, diversă. Faptul că am reușit să facem acest pas împreună ne-a revigorat spiritul de rezistență.

Încheiem prin a rosti un motto, astfel încât să răsune cu claritatea unui mârâit subversiv, fără echivoc, sincer, sec și zgomotos: suntem cu toții vagabonzi!

Lupta lor este lupta noastră.

Traducere din italiană de Maria Martelli.

Coordonare de Davide Majocchi și Maria Martelli.

Ilustrație de Mina Mimosa.

Bibliografie

Coppinger, Raymond și Lorna Coppinger. *What is a dog?*. Chicago: University of Chicago Press, 2016.

Cudworth, Erika. *Developing Ecofeminist Theory: The Complexity of Difference*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2005.

Donaldson, Sue și Will Kymlicka. „Transformative Animal Protection.” În *The Ethics of Animal Shelters*, editată de Valéry Giroux, Angie Pepper și Kristin Voigt, 284–308. New York: Oxford University Press, 2023.

Guenther, Katja M. „How volunteerism inhibits mobilization: a case study of shelter animal advocates.” *Social Movement Studies* 16, nr. 2 (2017): 240–253. DOI: [10.1080/14742837.2016.1252668](https://doi.org/10.1080/14742837.2016.1252668).

Howell, Philip. *At Home and Astray: The Domestic Dog in Victorian Britain*. Charlottesville: University of Virginia Press, 2015.

Hughes, Joelene și David W. Macdonald. „A review of the interactions between free-roaming domestic dogs and wildlife.” *Biological Conservation* 157 (Ianuarie 2013): 341–351. DOI: [10.1016/j.biocon.2012.07.005](https://doi.org/10.1016/j.biocon.2012.07.005).

Karamaniola, Lavrentia. *Bucharest Barks: Street Dogs, Urban Lifestyle Aspirations, and the Non-Civilized City*. Teză de doctorat. University of Michigan, 2017.

Lord, Kathryn, Mark Feinstein, Bradley Smith și Raymond Coppinger. „Variation in reproductive traits of members of the genus *Canis* with special attention to the domestic dog (*Canis familiaris*).” *Behavioural processes* 92 (Ianuarie 2013): 131-142. DOI: [10.1016/j.beproc.2012.10.009](https://doi.org/10.1016/j.beproc.2012.10.009).

Mihailescu, Vintilă. *Povestea maidanezului Leuțu. Despre noua ordine domestică și criza omului*. Chișinău: Cartier, 2013.

Pearson, Chris. *Dogopolis: How Dogs and Humans Made Modern New York, London, and Paris*. Chicago: University of Chicago Press, 2021.

Springer, Simon. „Check Your Anthroprivilege! Situated Knowledge and Geographical Imagination as an Antidote to Environmental Speciesism, Anthroparchy, and Human Fragility.” În *Vegan Geographies: Spaces Beyond Violence, Ethics Beyond Speciesism*, editată de Paul Hodge, Andrew McGregor, Simon Sringer, Ophelie Veron, și Richard J. White, 129-151. New York: Lantern Publishing & Media, 2022.

Srinivasan, Krithika. „The biopolitics of animal being and welfare: dog control and care in the UK and India.” *Transactions of the Institute of British Geographers* 38, nr. 1 (2013): 106-119. DOI: [10.1111/j.1475-5661.2012.00501.x](https://doi.org/10.1111/j.1475-5661.2012.00501.x).

Troglodita Tribe. *CHIUDIAMO I CANILI!*. Ortica Editrice, 2021.

Biografii

Întâlnire de eliberare a câinilor (ILC)

Prima „întâlnire de eliberare a câinilor” a avut loc în iunie 2023 la valea câinilor rebeli, Riot Dog, din Italia, Bologna.

O serie de grupuri și persoane active de ani de zile în susținerea câinilor în luptele lor, fie că sunt liberi pe teritoriu, fie că sunt „deținuți” sau închiși în adăposturi pentru câini, au simțit dorința și nevoia de a crea o ocazie de trei zile deschisă tuturor (persoanelor iubitoare de câini, activiste pentru drepturile animalelor sau bunăstarea lor, și antispeciiste anticapitaliste).

Animalele, atât cele umane, cât și cele non-umane, reacționează individual și colectiv la condiționare și subjugare, și o fac într-o varietate de moduri care, adesea, rămân invizibilizate și neînțelese cultural.

A sosit momentul să recunoaștem că și câinii duc o adevărată luptă împotriva exploatării sociale perpetuate împotriva lor de către sistemele discriminatorii care caracterizează societățile umaniste.

Ideea I.L.C. este, așadar, de a începe să vorbim despre eliberarea populațiilor canine divizate, produse și oprite, conștienți că există probleme politice care trebuie identificate, circumstanțe frecvente cărora trebuie să le rezistăm, acțiuni concrete care trebuie determinate pentru a genera schimbarea.

În acest schimb de replici, abrevierea ILC reprezintă vocile a patru persoane implicate în organizarea întâlnirii, fiecare cu experiențe diferite în activismul antispeciist, transfeminist sau antirasist, în educația canină, în voluntariatul în adăposturi canine, în lucrul în organizații internaționale de adăposturi pentru câini și în coexistența cu diverse animale non-umane.

Aron Nor

Aron Nor este un cercetător independent și regizor-artivist autodidact antispeciist care abordează, în munca și proiectele sale, diferite întrebări politice și filosofice legate de identitățile, rolurile și relațiile complexe care se formează între oameni și alte animale. Aron cercetează și scrie despre legăturile lumii umane cu câinii vagabonzi pe website-ul său gandvagabond.ro pentru a-și imagina alte moduri de a conviețui cu aceștia și este co-fondatorul proiectului [just wondering...](#) unde produce, cercetează, scrie, animează, editează și regizează filme scurte și eseuri animate hibride despre antispeciism, postumanism, justiția socială și de mediu.

Davide Majocchi

Davide Majocchi este un activist antiautoritar pentru eliberarea animalelor și un operator de adăposturi pentru animale încă de când era copil, a făcut campanii de presiune și sabotaj împotriva exploatării animalelor, trăiește cu câini, pisici, capre, pești, iepuri, rațe, șoareci, turturele, cocoși și găini în casa-familie *Lunacorre* și prezidează asociația antirasistă și antispeciistă *Pensiero Meticcio*, care administrează adăpostul pentru câini și pisici din Gallarate (VA).

Maria Martelli

Maria Martelli scrie și face cercetare mixând teorii queer-feministe și antispeciiste. A publicat un basm antispeciist pentru copii „Povestea Scroafei și a Devenirii Omului” (Hecate, 2022), a făcut parte din echipa de coordonare a volumului „Luminișuri. Antologie de literatură queer ecologică de Cenaclul X” (2022) și are în pregătire volumul său de debut în poezie „cea mai norocoasă ființă” (frACTalia, 2023). Face parte din proiectul artistic antispeciist [just wondering...](#) din [Comunitatea Vegană Queer](#) și din grupul literar auto-organizat [Cenaclul X](#).

Riot Dog, Montepastore - Bologna, Italia

Valea Câinilor Rebeli: refugiu pentru câini, liberatar și antipsihiatric. Credem că orice ființă vie ar trebui să trăiască liberă și că orice închisoare fizică sau mentală ar trebui să înceteze să existe. Propunem un nou model de refugiu, în care tocmai acei câini care nu se adaptează la izolarea și lipsurile adăpostului, câini definiți ca fiind problematici sau ne-adoptabili, se pot regăsi în libertate.

Casa Famiglia Lunacorre, Magnago - Milano, Italia

Un loc de coabitare pentru câini, alte animale și oameni aflați în situații dificile. Un experiment zilnic de coexistență intimă în diversitate. O oportunitate de a urmări cu pasiune depășirea falselor bariere între specii. O dorință de eliberare, a animalelor umane și non-umane.

Pentru explorări ulterioare

Cărți și articole

Bertuzzi, Nicolò și Marco Reggio. *Smontare la gabbia. Anticapitalismo e movimento di liberazione animale*. Mimesis, 2019.

Best, Steven. *The Politics of Total Liberation: Revolution for the 21st Century*. New York: Palgrave Macmillan, 2014.

Bonnani, Roberto. „Cani pericolosi e libertă.” Roberto Bonnani. 12 Iulie, 2022. <https://robertobonanni.wordpress.com/2022/07/12/cani-pericolosi-e-liberta/>.

Bonanni, Roberto. „I cani liberi, questi sconosciuti.” Roberto Bonanni. 17 Decembrie, 2019. <https://robertobonanni.wordpress.com/2019/12/17/i-cani-liberi-questi-sconosciuti/>.

Chimenti, Rossana și Davide Majocchi. „L’antispecismo fra favola e realtà.” *Liberazioni. Rivista di critica antispecista*, nr. 37.

Colling, Sarat. *Animal Resistance in the Global Capitalist Era*. East Lansing: Michigan State University Press, 2020.

Frommer, Stephanie S. și Arnold Arluke, „Loving them to death: Blame-displacing strategies of animal shelter workers and surrenderers.” *Society & Animals* 7, nr.1 (Ianuarie 1999):1-16. DOI: [10.1163/156853099X00121](https://doi.org/10.1163/156853099X00121).

Goodfellow, Aiyana. *Radical Companionship: Rejecting Pethood and Embracing Our Multispecies World*. Active Distribution, 2021.

Holmberg, Tora. *Urban Animals: Crowding in Zoocities*. Londra: Routledge, 2015.

Howell, Philip. *At Home and Astray: The Domestic Dog in Victorian Britain*. Charlottesville: University of Virginia Press, 2015.

Hribal, Jason. *Fear of the animal planet: The hidden history of animal resistance*. AK Press, 2011.

Hubbard, Phil și Andrew Brooks. „Animals and urban gentrification: Displacement and injustice in the trans-species city.” *Progress in human geography* 45, nr. 6 (2021): 1490–1511. DOI: [10.1177/0309132520986221](https://doi.org/10.1177/0309132520986221).

Irvine, Leslie. „The Problem of Unwanted Pets: A Case Study in How Institutions “Think” about Clients’ Needs.” *Social Problems* 50, nr. 4 (Noiembrie 2003): 550–566. DOI: [10.1525/sp.2003.50.4.550](https://doi.org/10.1525/sp.2003.50.4.550).

Licitra, Luciana și Davide Majocchi. *Cani ai margini*. Prospero Editore, 2023.

Majocchi, Davide. „Guerra e pet.” *Liberazioni. Rivista di critica antispecista*, nr. 49.

Majocchi, Davide și Michele Minunno. *La figura degli educatori in canile*. Cenni di cinofilia critica. 2022.

Marchesini, Roberto. „Animals of the city.” *Angelaki* 21, nr. 1 (Aprilie 2016): 79–91. DOI: [10.1080/0969725X.2016.1163825](https://doi.org/10.1080/0969725X.2016.1163825).

McHugh, Susan. *Dog*. London: Reaktion Books, 2004.

Minunno, Michele. *From predatory behaviour to relationship: looking at dog from different perspectives*. 2020.

Narayanan, Yamini. „Street dogs at the intersection of colonialism and informality: ‘Subaltern animism’ as a posthuman critique of Indian cities.” *Environment and Planning D: Society and Space* 35, nr. 3 (2017): 475–494. DOI: [10.1177/0263775816672860](https://doi.org/10.1177/0263775816672860).

Nor, Aron. „Inamicii economiei socialiste, intrușii civilizației occidentale.” gând vagabond... Iunie, 2022. <https://gandvagabond.ro/inamicii-economiei-socialiste-intrusii-civilizatiei-occidentale/>.

Nor, Aron. „Locul câinelui sinantrop, poziții confuze și politici comune.” *Fractalia* (Noiembrie 2022). <https://fractalia.ro/wp-content/uploads/2022/11/Locul-cainelui-sinantrop-BT-1.pdf>.

Palmer, Clare. „Colonization, urbanization, and animals.” *Philosophy & Geography* 6, nr. 1 (2003): 47–58. DOI: [10.1080/1090377032000063315](https://doi.org/10.1080/1090377032000063315).

Palmer, Clare. „Killing animals in animal shelters.” În *Killing Animals*, editată de The Animal Studies Group, 170–187. Urbana: University of Illinois Press, 2006.

Pearson, Chris. *Dogopolis: How Dogs and Humans Made Modern New York, London, and Paris*. Chicago: University of Chicago Press, 2021.

Pierce, Jessica. *Run, Spot, Run: The Ethics of Keeping Pets*. Chicago: University of Chicago Press, 2016.

Shingne, Marie Carmen. „The more-than-human right to the city: A multispecies reevaluation.” *Journal of Urban Affairs* 44, nr. 2 (Aprilie 2022): 137–155. DOI: [10.1080/07352166.2020.1734014](https://doi.org/10.1080/07352166.2020.1734014).

Srinivasan, Krithika. „Re-animalising wellbeing: Multispecies justice after development.” *The Sociological Review* 70, nr. 2 (2022): 352–366. DOI: [10.1177/00380261221084781](https://doi.org/10.1177/00380261221084781).

Taylor, Sunaura. *Beasts of Burden: Animal and Disability Liberation*. New York: The New Press, 2017.

Timeto, Federica. *Bestiario Haraway*. Mimesis, 2020.

Valentino, Nicola. *Le istituzioni dell'agonia. Ergastolo e pena di morte*. Sensibili alle foglie, 2017.

Wadiwel, Dinesh. *The war against animals*. Leiden: Brill, 2015.

Filme

Majocchi, Davide, regizor. „No Pet.” 2018.

Ramírez, Victor, regizor. „Documental Matapaco (2013).” En Marcha, 24 Decembrie 2013, 19:52. youtu.be/wiEFhAAWCiw.

Zournazi, Mary, regizoare. „Dogs of Democracy.” 31 August 2017, 58 min.

Cole, Fiona și Carlo Cesario, regizori și scriitori. „Mondo Stray – Episode 3 of 4.” Filo Films TV, 17 Aprilie 2021, 48:36. youtu.be/N48lpg_MXDw.

Galbiati, Alessandra și Luigia Marturano, regizoare. „Dannato tempo.” 2017, 01:10.

Nor, Aron, regizor. „we fly, we crawl, we swim.” just wondering..., 15 Ianuarie 2021, 23:31. <https://www.justwondering.io/we-fly-we-crawl-we-swim/>.

Va apărea și în italiană cu titlul:

„La liberazione del cane, coesistenza e resistenza.
Scambio di idee antispeciste tra ILC e Aron Nor”

RIOT DOG

gând vagabond...

Lunacore

Totx suntem vagabonzi! Lupta lor este lupta noastră.

Vagabondul canin reprezintă o entitate perturbatoare a proceselor de dezvoltare, o prezență care incomodează și tulbură ordinea publică, o configurație care nu e la locul potrivit și care se dorește a fi purificată și ordonată, adusă pe drumul cel bun pentru „binele” Omului, a societății, a Naturii „pure”, sau chiar al câinelui însuși.

Aron Nor

Vagabonzii ne par adesea inventatori străluciți ai socialității libere și, în același timp, refractari convingși ai Ordinii stabilite, nu pentru că ar fi haotici și dezorganizați: dimpotrivă! Câinii străzii exprimă viețuirii și viziuni atât de intense și relevante încât, în loc să aibă nevoie de anarhiști, ei îi creează.

ILC

ISBN 978-973-0-38538-0

<https://gandvagabond.ro>